

ఇది దొకయనందకృష్ణము. పారిపాదపద్మజ్యోమునకుఁ బద్మజ్యో
ప్రయోగమునకే కదా వ్యాప్తిఁ గల్పించిరి, పేనికి పారిపాదపద్మజ్యో
మున్నచోటఁ బద్మజ్యోప్రయోగము లేకపోవుటయే భంజకం బగును.
గానిపద్మనాయకశబ్దప్రయోగము లేకపోవుటయెటులుభంజకంబగును?
కానఁ గన్తువాఁ యందుఁ బద్మనాయకశబ్దప్రయోగము లేనందున నెల
మలందుఁ బద్మజ్యోప్రయోగము చేయుట సయుక్తికము గాఁ గను
పట్టదన్నమాటయే సయుక్తికముగాఁ గనుపట్టును.

ఈపాఠ రావుగారు, శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారు భీమఖండ
ములో “పద్మనాయకులన వెలమలన” అని యుండినట్లు వ్రాసినా
రనియు పండువలనఁ బద్మవెలమలకుఁ బద్మనాయకు లనునామము గలు
గుటకు వేఱుకారణ ముండవలయు ననియు వ్రాసినారు. శ్రీరామ
మూర్తిగారి కైత్రీసాకములో “కైటభదైత్యవైరి” యనుపద్యమున
ఉదయంబునొండె యనుచోట (ఉదయంబునొంది) అనియు “కారణ
గుణసంక్రమంబున” అనుచోట (కారణసంక్రమంబున) అనియు,
సోదరీయన్నేహలబ్ధంబులు జోని పావనత్వ కుచిత్వ అనుచోట (సోద
రీయన్నేహలబ్ధంబు లచ్చోనిపావనత్వ కుచిత్వ) అనియు, చరితమన
స్వభావవచనంబుల ధరియించి అనుచోట (భరితమనస్వభావవచ
నంబులు ధరియించి) అనియు మొదలగుతప్పులు విశేషముగఁ జూపి
చున్నవి. అట్లు “పద్మనాయకులన వెలమలన” అనివా రైత్రీసాకము
సూడ సరిగామిచే “పద్మనాయకు లనువెలమలన” అనుపాకమేర్పి
రింపఁబడును. అందువలనఁ బద్మవెలమలకుఁ బద్మనాయకు లనునా
మము గలుగుటకు వేఱుకారణ ముండవలయు నను రావుగారియూహ
నిరస్తంబు కాఁగలదు. శుభక్షమునఁ గన్ప పంట మొదలగువాని
యందుఁ బద్మనాయకపద మన్వయించు నని రావుగారు వ్రాయుట
ప్రతిమూలకము. “పద్మనాయకులను” అనుచోటి అనుకేబ్దము

నెలనాడముతో నమసిందిరిది. కాబట్టి పంచారతరములతో సంబంధించుటకు ఏయి లేదు. సమానభుటకపదములు లేదభుటకపదములతో నన్వయించువపుడు సమానం ఇసాధువని శాస్త్రము కలదు.

తరువాత ఎంత మందబుద్ధుల కైనను పద్మనాయకకుల మన్న తోడనే పద్మః డను వాడు నాయకుడుగాఁ గల సమూహ మని యర్థము గాక మానదు. అని వ్రాసినారు. ఏమి కారణమో తొలుత వెల ములకుఁ బద్మజశబ్దము పారిపాదపద్మమునుండి యుదయించుటచే వచ్చి నది కాదని నిరూపించుఁ బూని దానిని మాని కష్టమయందుఁ పద్మనాయకపదము లే దని పద్మనాయకశబ్దమునకుఁ బగుగిడిరి. అవల నది వెలములకు వచ్చినవిషయము విచారించుచు దానిని విడనాడి పద్మనాయకకులశబ్దము వండుకొనిరి. వీరిమతమునఁ బద్మజపద్మనాయకపద్మనాయకకులశబ్దములు సమానప్రవృత్తినిమిత్తకములై యుండు నేనో, ఇట్టి వారు తొలుతనే పద్మనాయకకులనామము వచ్చినదనుటయు సయక్తికముగాఁ గనుపట్టదు అని పద్మజపద్మనాయకపద్మనాయకకులశబ్దములను మూడింటిని నొక్కటేసారి యావృత్తి పెట్టి యున్న కాగుండును. ప్రాత్యేకవిధ్యంబిం అనుపద్యమున పద్మజశబ్దవ్యుత్పత్తిని మాత్రమే చూపి యుండఁగా నదియే పద్మనాయకశబ్దవ్యుత్పత్తికథన మని యెంచినవారు పద్మనాయకకులశబ్దమునకుఁ గూడ నదియే వ్యుత్పత్తికథనమని యెంచుట యుచితంబే కదా !

ఇక నింతమాత్రముతోఁ బోనిక న్యపాండిత్యము నిటులు ప్రకటించినారు. ఎంత మందబుద్ధుల కైనను పద్మనాయకకుల మన్న తోడనే పద్మః నాయకుడుగాఁ గలిగినసమూహ మని యర్థముగాక మానదు. అరుదాని తరువాత అందువలన వేర్వేలు తెగలనుండి యేకారణముచేతనో వేరుపడివచ్చి ప్రత్యేకముగా నుగతెగవైతరని తెలుపుటకుఁ బద్మనాయక కుల మనునదియే పాత్యముగ నున్నది.

అంధులకుఁ గ్రంథముల నాధారము లేవై నఁ గలవా యని పరిశీలించినచోఁ గొంతవఱకుఁ గన్పట్టక మానవు " అని.

రావుగారికిఁ గావ్యకోకి పరామర్శయి. లేదని యీశేఖరమే సాక్ష్య మిచ్చుచున్నది. మామఁడు "సజాతీయైఁ గులం యూభవే, గోశ్ర జవనకులా న్యభిజనాన్వయా " అనుకోశములను బట్టి కులపద మేక జాతీయసమూహమును సంఠరిని బోధించుటవలనఁ బద్మనాయక కులపదమునకుఁ బద్మండు నాయకుఁడుగాఁగలదేమోక జాతీయసమూహము నిగాని పద్మనాయకునకు సంబంధించిన సజాతీయసమూహ మనిగాని పద్మనాయకుఁడనువానిసంతానమనిగాని, యమూర్థచెప్పఁదగియుండగా, ముఖ్యవృత్తిచేతఁ గులకబ్బమునకు భిన్నజాతీయసమూహ మని యర్థము రాక యుండఁగాఁ " వేర్వేరు తెగలనుండి యేకారణముననో వేరుపడి వచ్చి ప్రత్యేకముగ నొక తెగవా రయిరిని తెలుపుటకుఁ బద్మనాయక కులమనునదే సాక్ష్య మిచ్చుచున్నది " అని వ్రాయుట " అర్థవ్యుత్పత్తి రసర్థహేతుః " అన్నమాట కదా! పైగా " అంధులకు గ్రంథముల నాధారము లేవై నఁ గలవా యనిపరిశీలించినచోఁ గొంతవఱకుఁ గన్పట్టకమానవు " అని వ్రాసినారు. ఇయ్యది " బహుశానం బద్మనాయకం తే జ్ఞానవా మూంప్రపద్యతే " అనుభగవదుపదేశముకు బోలి యున్నది. ఆధారములను గోరువారు మార్కండేయుసంకయాయువు గలిగి ప్రాంతకట్టులుదిరుగ వేయుచు వచ్చినఁగొంతవఱకు(అసంఖ్యాత్రిగా) జ్ఞానకవత్సువని చాచిచూచినారు. సుప్రసిద్ధమహాకవినిబంధములు కిలా శాసనములు పద్మనాయకులు పవిత్రాస్వయం బని ఘంటాపథముగ బోధించుచుండఁగా సంతమందబుద్ధియైవను " తృహస్తో పర్వజాతీయే కూపం భవతి దుర్జతిః " అనున్యాయము ననుసరించి విరుపక్షేలింగి ప్రకాశము ప్రాంతకట్టులు విప్పియుత్పదెచ్చుకొనునా! నిలగా నున్నది.

ఇదిగాక, ప్రాంతకట్టలలోఁ జక్కువని ఏ రాశి పెట్టినయాధాకము ఔట్టివిగ నుండునో తెలియఁదగి యున్నది. ఇటు నాధారము లవఁగాఁ బ్రమాణములు, అయ్యవి చర్యయొడిభేదభిన్నములు. పద్మనాయకులు నానాజాతులలోనుండి వచ్చి యొకతెగవారుగా నేర్పడినా రనువిషయ మొకరును గనులఁ జూచినవారు కాదు. వ్యాప్తిజ్ఞానము సంభవించును ననుమానము. దుష్టులము. ఉపమానం బతిప్రసక్తము. శాబ్దము శబ్దజన్య బోధము. ఆత్మవాక్యము శబ్దమునాఁ బరఁగు. ఆత్మండు యథార్థవక్త. ఆత్మ లనఁదగుచుపోకపులయొక్క వాక్యములు శిలాశాసనాదులు తల క్రిందువడినను ఏటికి దొరకవు. పుక్కిటిపురాణములనుసరించినచో నతి చేతిలోనివెన్నముద్దను వదలి మోచేయి నాకుటవంటి దగును. కాన ఏ రాశించినయధము ఘటిల్లదు.

ఇఁకఁ బైముఁడువిషయములలోఁ రెండవది విమర్శింపఁబడును. అయ్యది “పద్మనాయకులలో ను ప్రసిద్ధు లై నారేచర్లవారు చతుర్థ వర్ణమునందు జనించినవార నుని స్వప్రముగఁ దెలుపుకొనియుండఁ దద్వంశజ లయిన వెలుగోటివారు ... రావువారు ప్రకటించినగ్రంథ ములందుఁ బద్మనాయకు లొకప్పుడు క్షత్రియకులమువారుగా నే యుండి తరువాత శూద్రు లయిపోయి రనియు శూద్రజాతుఁలవారి శిష్యులకి క్షత్రియవానుము వర్తించదనియు వ్రాయఁబడి యున్నది... వింతిగా నుండక మానదు” అని.

క్రీ.పెలుగోటివారు “ఏను నాల్గవవర్ణములో నత్యుత్తమ మైన పద్మనాయకులమువారు” అనియే వ్రాయించినారు. కాబట్టి తమ పూర్వులు చతుర్థవర్ణమువార నుని వ్రాయించుటచేత విరోధము లేదు. వెలుగోటివారిచరిత్రయు నుపోద్ఘాతములేక పేజీలో పైవాక్యము మొదలుగ్గాని శిరి పేజీలో “కాబట్టి యిప్పటివారు క్షత్రియవేషధారణ

ప్రయాసమునొందుట కలిగియున్నవని గాని శాస్త్రమున గాదు. అను
వలకు 11 వేదాలు శ్మశ్రియత్వమును నిరసించి యుండఁగాఁ దక్షిణవర్త
ముగ రావుగారుభావించుట వింతగానున్నది. ఏరలుతోలుత శ్మశ్రియు
లుగా నుండి రని యూహించుట పూర్వులు శూన్యమని మని
ప్రాసించునకుఁ గాని శ్మశ్రియుల మని ప్రాయశఃపదమునకుఁ గాని
విరుద్ధము కాదు. వారు శ్మశ్రియత్వక్షేధమును జేసినవారు కారు.
మతేమన్నఁ దత్కాలస్థితిని మాత్రమే ప్రాసించునారు. ప్రమాణ
బలముచేతఁ బ్రాసించునది యగుచుండి యది ప్రత్యక్షమునకు విరుద్ధము
గాక యుండఁగాఁ బరిపాలించుటకు పీలుండదు.

ఇదిగాక, నై వారతాము పద్మపతికి సంబంధించిన శ్మశ్రియుల
మని మాత్రము ప్రాయించినారు గాని తమకన్న విజిరులు శ్మశ్రియులు
కా రని ప్రాయించినవారు కారు. శూద్ర వేషధారణము పద్మనాయక
పదవిహానము ఆంధ్ర దేశవాసము శ్మశ్రియు మున్నగుధర్మముల కూడి
కతే మార్కండేయపురాణోక్త మహాపద్మపతివృత్తాంతసమన్వయమును
బట్టి యాశ్మశ్రియులే యీపద్మనాయకు లనిప్రత్యభిజ్ఞ కవకాశముగలిగి
నది. రాచవారు మొదలగువారలందు శూద్రవేషము లేమిని కమ్మ
కాఁపు ను న్నగువారలందుఁ బద్మపతినామవిహానము లేమినిబట్టి వా
రలు పద్మపతికి సంబంధించినశ్మశ్రియులు కారని యే వారియభిప్ర
ాయము కాని శ్మశ్రియులు కా రని కాదు. రాచవారు శూద్రులమని
చెప్పకొనుట పద్మనాయకులు తోలుతశ్మశ్రియు లనుటకు బాధకము
గాదు. అగునన్నచోఁ దత్ప్రకారము నిరూపింపవలసి యుండును. ఇవ
న్నియుఁ దెలియక న రాచవారియొక్క పూర్వులు నయితము
వారిశాసనములలోఁ జతుర్థకులమువార మని చెప్పకొని యుండఁగాఁ
దెక్కు తెగలలో నుండి వచ్చి యేర్పడిన యాశాఖవారు రాము మా
త్రము శ్మశ్రియసంరక్షివార మనియుఁ దక్కినవారు కారని ప్రాయించుట

నింజా నున్నది." అని వ్రాయుట కేవలముచిహ్నమై యున్నదనియు కేమి కాని వేటుగానుండదు. ప్రమాణములు చూచక యిట్టివ్యర్థపు వ్రాత వ్రాయుట యంతకన్న విశ నేమి కాగలదు ?

ఇంకొక్కటి. "పద్మనాయకులలో నుప్రసిద్ధు లగు శేషన్నవారు చతుర్థవర్ణమువార మని చెప్పకొనుచుండగా" నని వ్రాయుటచేతను, "శ్రీనాథుని తనభిమఖండమువందు...నాకడ నున్నప్పు డిత ప్రతిలో నున్నది" అని వ్రాయుటచేతను పద్మనాయకుల మకళంకమనుటకుఁ గల్గదమాణములను దాము చూచి యున్నవారని తేటపడగలదు. ఇట్టిచా రయ్యను బ్రమాణములను మఱుగుపఱచి పేరులేనిచంద్రము లను బుక్కిటిపురాణములను స్వకపోలకల్పితములను బురస్కరించుకొని యుపసిద్ధాంతమును బ్రకటింతుట "గుణాయంతే దోషా స్పృశవపదనే దుర్జనముఫే గుణా దోషాయంతే" అనున్యాయమునఁ దక్క వేటు గాఁ గానంబడదు. తమ కాసిద్ధాంతము చేయ నుత్సాహ మున్నచో నుభయపక్షపాథకము లగువానిని తేర్చి బలాబలవిచారము చేసి య నభిమతములను యుక్తిప్రమాణములచే నిరసించుట గదా పండిత ధర్మము.

ఇంక మూడవది, ప్రతాపరుద్రుడు పద్మజాలకు వంశస్థిభోజన గౌరవముసంగినాడనునది. దీనిపై రావుగారిటులు వ్రాయుచున్నారు. "మొదట కాకతీయులు కులముచేత క్షత్రియు లయినప్పుడు గదా యిట్టికార్యముయొక్క ఘనత వెల్లడియగుట కనువై యుండును. కాక తీయులు క్షత్రియకులమువారు కారనియు చతుర్థకులజలే యవియు నిటీవల దొరికినరెండుకానసములలో స్పష్టముగఁ గానంబడుచున్నది... కాని యిట్టి కాకతీయులలోడి సహవంశిభోజనము దొరికినమాత్రముచేత వీరు తక్కిన తెలమిమ్మకాళులవారికన్నఁ గులాధిక్యము గలవా రని

చెప్పటకు గారని మగవడకు గదా! పద్మనాభులు చెప్పకొను గాథను బట్టి వీరలకుఁ బ్రతాపపరునికీ బూర్వము వానితో సహా పంక్తిభోజనము లేదని యర్థ మగుచున్నదికదా? అందునకుఁ గారని మెద్దియో యుండి యుండక మానదు" అని.

దీనిం జూడ వీరభద్రరావుగారు రాజస్థానములందుఁ గలసంప్రదాయములు గమనింపవలయు కానం బడియెడివి. రాజులు ప్రతివారిలోడను సహపంక్తిభోజనము చేయువారు కాదు భార్యపుత్రాదులతోఁ గాక యితరులతోఁ గలసిభుజించినచో సది పంక్తివచ్చినవారికి గౌరవ ప్రదానముగ నే యుండును. ఇట్లు రాజులతో నేకావనోపవేశనము సర్వాసనోపవేశనము పార్శ్వవిశేషోపవేశనము మున్నగునవికూడ గౌరవములుగా నున్నవి. ఇట్టిమర్యాదలు రాజస్థానముల నుండువారికిఁ జెలిసి యుండఁగలవు. కాఁబట్టి రాజాధిరాజుగా నున్న ప్రతాపరుద్రుని పంక్తిలాభము గౌరవజనకమని పద్మనాభులు చెప్పకొనుట తగి యున్నది. ఇప్పుడు హైందవుల నేకులు కింగుయొక్కయు వైశరాయియొక్కయు బంక్తిభోజనాహ్వానమును బెక్కుభంగులఁ గోరుచున్నారు. అది గొప్ప గౌరవ మనికదా వారితో భోజనము ఘట్టికపోయిన నాహ్వానంబైనం జాలునని యట్లుశ్రమివర్ణమువారు గూడఁ గోరుచున్నారు. ఇందువలన రావుగారు " మొట్టమొదట కాకతీయులు శ్రీయై లయిననే కదా యిట్టికార్యముయొక్క ఘోర వెల్లడిపఱచుట కనుజై యుండును. " అని మొదలుగా వ్రాసిసవ్రవాత హైమర్యాదల నెఱుంగక వ్రాసిసవ్రవాతగా నేర్పడుచున్నది. రాజులు దక్కువజాతివారై నను వారిపంక్తిలాభము గొప్పగౌరవ మని యెంచుచుండ నెక్కువ జాతివారైనపు డింకను విశేషగౌరవము గాక మానదు గదా!

ఇకఁ గాకతీయులు శ్రీయై లు కారనుచివయము శేషించినది. వారు శ్రీయై లైవను గాకపోయినను రాజాధిరాజు లగు

ఈచే వారిలో నమంక్షితోజనము గారవాఢాయకమునుటకు యీతి లేదు. కానఁ దద్విమర్శము ప్రకృతోపయోగి కాదు. అయినను వాది ప్రదర్శితములే నయిననుపయు క్తవిషయములనువదలిదిక్ష్తాత్రముగ సిద్ధాంతమును జెలిపెదను. కాకతీయులు యీత్రీయులే కాని తదితరులు కాదు. ఇందులకుఁ బెక్కుప్రబలప్రమాణములు గలవు. ప్రతాపరుద్ర యుతోభూషణమున విద్యానాథమహాకవి

“సామూర్కాభిజనం త దద్య జయతి శ్రీకాకతీయాస్వయః
పాత్రప్రత్య ముపైతి సాంప్రత మమీ ష్యస్తాను విశ్వంధరా
అస్తాభి ర్విజయోప్రసూతి మధునా ధన్యా మనో మన్యతే
య త్కర్తవ్యముపాదికంకులపతి ర్దేవస్వయంభా స్వయమ్”

అనియు

“అమూలా తృలితా క్రసన్తిలలితా వత్సవ్య స్వయంభూప్రభో
రాజ్ఞా యత్రీయమూర్తిమండవమతే స్తాతస్య సానుగ్రహ

అనియు మున్నుగాఁ గాకతీయులు యీత్రీయులని చెప్పియున్నాఁడు. ఇందు మొదటిది నాటకప్రకరణమున రుద్రదేవివాక్యము. దానిప్రకృతోపయుక్తార్థము.—ఇప్పుడు బ్రహ్మహుచేత నిజయోప్రసూతి యగుయీత్రీ జాతిని గృతీకృత్య మైవదానినిగాఁ దలంచుచున్నాఁ డని. రెండవదియందు రెండవప్రతాపరుద్రునివాక్యము. దానికి యీత్రీయశ్రేష్ఠుండగు తండ్రి యొక్క (రుద్రదేవియొక్క) సానుగ్రహమైన యాజ్ఞయని యుపయుక్తార్థము. కాకతివారు యీత్రీయులు గాకున్న నీయర్థము లన్వయించవు.

“సాహస్రాంశవ మైందవంచ మహతీ యే ద్వే కులే నిర్మితే

తే జాతే లఘునీ గుణై ర్విజయిని శ్రీకాకతీ యాస్వయే”

అని మొదలగువానియందుఁ గాకతికులమును నూత్యసామన్యకములకు భిన్న మైవదానినిగాఁ జెప్పట కాకతీయ యీత్రీయగృహధకము

గాడు. సూర్యచంద్రవంశ్యులే కాక యితరులు గూడ ఊర్త్రీయులు గలరు. లేదా,

“కాకత్యాః పరిశక్తేః కృపయా కూశ్చాండవల్లికా కాచిత్

పుత్రీ మసూత, రేదేత త్కుల మవళుం కాశీయ మభూత్

అని అనితల్లికావనములో నున్నది. కాబట్టి అట్టివారై విద్యానాథుని హృదయాహారం బై యుండి కాకతికులము సూర్యసామాన్యములకు భిన్న మైన ఊర్త్రీయుకుల మని వర్ణించి యొక నుండవచ్చును, కానిచో గాకతివారు ఊర్త్రీయు అని బోధించెడుపైవాక్యములు విరోధించును. కాబట్టి యది వీరి ఊర్త్రీయత్వమునకు బాధకంబు గాదు.

“శూద్రఊర్త్రీయపక్షిక్షగావిధౌ ప్రాక్షేప్తకాక్షేయకాః”

అనుటచే వీరు ఊర్త్రీయతరులని కొంతటియూహ సరియైనది కాదు. రాజు దుష్టజనశిక్షకుం డనునపుడు రాజునకు జనసామాన్యంతర్గతి యు దుష్టరాజగణంకుశ మనునపుడు రాజసామాన్యంతర్గతియు లేక పోవలసి వచ్చును. కాన విద్యానాథుండు కాశీయులు ఊర్త్రీయులని చెప్పినాఁ డనువిషయము నిరసవాదంబు. సిద్ధేశ్వరచరిత్రము సోమ దేవరాజులము మున్నగాఁ గొన్ని గ్రంథములు గూడఁ గాకతియులు ఊర్త్రీయులని నుకపుచున్నట్లు రావుగారుగూడ వ్రాసియున్నారు. విద్యానాథీయసంవాదంబున సవియుఁ బ్రమాణకోటిం జేయవచ్చును.

ఇవిగాక గణపతిమహారాజులు గుంటూరుజిల్లా మాటుపల్లి కావనములోఁ దాము మూర్యవంశజుల మని మూర్యునినుండి తమ పంతు వంశావళి వ్రాయించి యున్నారు.

“ఇచ్ఛాసిద్ధ్యై హిమగిరిసుతాబద్ధదోరాలవాలం

జేవం లంబోదరకలిముఖం పందనై ర్నందయానుజ

యస్య క్షేపణరణితభువో మేగుశ్చంగస్సులింగా
స్సంకృత్యంతే దురితతిమిరోత్సారగాకార్యనూర్యాః "

అని యువక్రమింది కొన్ని పద్యములతోరువాత

“ విశ్వైవసాంధతమసాంధ్యనిరాకరిష్ణు
రంభోరుహం చ హరితాం చ వికాసహేనుః
య స్వేక్షగా జ్ఞగదశేష మిదం సిస్పృహ్
రావిష్టభూన భగవా నయ మంతుమాల్
తతో మను రభూ న్నామ్నా శేఖరో నయదర్శినామ్
విశ్వరాజస్యమార్థస్యమాదామణి రివాపరః
ఇత్యౌకు రామ తస్మి స్సభవ దభిజనే
భూభుజాం చక్రవర్తి సాక్షా చ్ఛ్రీవత్సవతా
స్సన్వయ ముదిత ఇన త్రాతుకామో ధరిత్రీమ్ ”

అని చెప్పవచ్చు

“ అథ నిరవిశే దుర్వీం తత్కులోదన్వదింహః
కేల జలనిధిచేలా మేఖలాం ప్రోలరాజః
కనదురుకరవాలః కాలకాలాంబువాహః
భ్యుదయ.....హంపః ” అని.

వారిదండనాయకుఁ డగు బయ్యననాయకుని పుత్రిక డగుజగ

దాళ ముప్పదినాయకుఁడు గణపతి పరిపాలనకాలముననే స్థాపించిన సా
కాల శాసనములో, గాతీయులు సూర్యవంశజులైనవత్త్రీయు అని
వ్రాయించి యున్నాడు. ఈవిషయము రావుగారు గూడ నీచరిత్రము
పై దశవక్రరణమున 149 పేజీలో వ్రాసియున్నాడు. అయినను “కాకతి
గణపతిరాజు చక్రవర్తిపదమును విహించిన తరువాత నాతనిభువత
నిరూపించుటకై యతఁడు సూర్యవంశజుఁ డని కల్పింపఁబడి క్లాఫింపఁ

బడినది" అని జ్ఞానుకింద గణించినారు. అందువలన దృష్టి
 కరము లైనకారణములు గావరావు. వారియిష్టప్రకారమునే
 వారందఱు పొగడి యుండు ననుకొందమన్నను గణపతిమహారాజు
 వ్రాయించిన శాసనమున కేమి చెప్పవచ్చును? తమకులవిషయము
 వారు స్వయముగ వ్రాయించిన శాసనమునకన్న నితరము బలవత్త
 రము గాదుకదా! పూర్వపురాణాలు సూర్యనంశమువార మనియో
 చంద్రనంశమువార మనియో వ్రాయించుకొనువాడుక గలదని కొంద
 రనుచున్నారు. అట్లుహించినపుడు స్వయంతమువ వాస్తవక్షత్రియు
 తెనో వారియందుఁ గూడ నీశంక కవకాశము గలుగక మానదు.
 ఇంతకు రాజాధిగాజై వర్ణాశ్రమనిరూపకుడై ఘనరేఁ జెందిన య
 గ్గణపతిదేవుడు క్షత్రియుల మని యనర్థముగఁ గులముగానికులము
 నేలవ్రాయించును? అంతటిఘనుం డట్లసత్యము వ్రాయించినచో లో
 కులు నిందింతురుగదా! ఇక గణపతిదేవునకుఁ బూర్వలావంశపురాణాలు
 క్షత్రియుల మని యెవరును వ్రాయుపలే దని యొకశంకను చెప్పు
 చున్నారు. పూర్వము జాత్యంతరులమని వ్రాయించి యున్నచో దీని
 కది బాధకం బగునుగాని యేకులమువారమనియు వ్రాయుపకయుండి
 నపుడు వారికి క్షత్రియత్వ మనభిమతిం బని యూహించుట కవకాశ
 మించుకైన లేదు.

ఇంకొకటి. కాకతివారి కులగురుపరంపరలోఁ జేరి రుద్రాచారిగ
 కాలమునను ద్వితీయప్రతాపరుద్రునికాలమునను నుండి యుపరళివావ
 తార మని పొగడ్త గన్న శివదేవమహాముని గుంటూరుజిల్లా మంగళ
 గిరితాలూకా మల్కాపురములో స్థాపించిన దాసశాసనమున

‘అస్తి స్వస్తిమతీ తను ర్భగవతో దేవస్య తస్యా స్ఫుప్త
 న్నాభీపంకజసంభవస్య భుజతో యే క్షత్రియా జ్జితే

లేమో తిక్కనరీచినంతరిభువో యే దుష్టయాః శ్రుతియా
స్తేషా మస్తి కులం కలంకపహితం శ్రీకాకతీభూభూజామ్

అని వ్రాయించినాడు.

ఈశానన పెల్లఁ జదివినవారి కీశవదేవముహమునియొక్క సత్య
శాత్రుమాదులు చేటపడఁ గలవు. ఈసుహృభావులు కాకతివారిచే
నీయఁబడిన మండర మనునగ్రహణమును సజ్జనులకుఁ జించిపెట్టిన
వాఁడు కాకబట్టి స్వసుఖపరుడై పోషకుల వీతికై కల్లులు చెప్పవఁడు
కాడనియు, కాకతివారిగురిగతునై వారిసామ్రాజ్యకాలమున నున్న
వాఁడు కాకబట్టి చారికులవృత్తాంతము చక్కఁగఁ దెలిసియున్న వాఁడని
యు, నిస్సంశయముగఁ జెప్పవచ్చును. ఇంతటివారి శాసనములందుఁ
గూడ పంశయించిచో నీక నెన్నియుఁ బ్రమాణమని సభికోహియఁ
జాలవు. ఇవిగాక దీరిని రావుగారు పరమప్రమాణముగా 12 ప్రకరణ
మున కుడజేపివృత్తాంతమున నెత్తికొన్నవారు. తమకుఁ గావలసిన
యంశములోఁ బ్రమాణ మని వ్రాసి తమకుఁ బ్రతికూల మైనయంశ
ములో సప్రమాణ మని తీసివేయుటకు పలకు లేదు. అట్లుగచో స్వకీయ
ప్రామాణికతకు భంగము రాగలదు. ఇట్లుంటఁ గాకతివారి కుల
విషయము చర్చించునపుడు దీనినిబహులుపఱవక మూసిపెట్టి “కాక
తీయులు శ్రుతిముకులమువారు కారనియు, చతుర్థకులజలే యనియు
నితీనల దొంగిలరెండుశాసనములలో స్పష్టముగఁ గానఁబడుచున్నది.”
అని రావుగారు వ్రాయుటవలన నందెద్దియో విశేష ముఁడునని బోధప
డక పోదు. ఒకవేళ శ్రుతియు లసియొప్పినచో వారిపంక్తిభోజనలాభ
మున మాకు భుజితగలిగినదని పక్షనాయకులు చెప్పకొనవత్తురు. అది
స్వసిద్ధాంతమున కడ్డము వచ్చుననితలంచి యిటులు వ్రాసిలేమో! అట్టి
సుహృభావులేదా! కానిచో గణపతిదేవునియొక్కయు నాతనిగురు
వుయొక్కయు నాతనిదండనాథునియొక్కయు శిలాశాసనములు ప్రకా

పరుద్రయశోభూషణము సిద్ధేశ్వరచరిత్రము పోమదేవరాజయము మున్నగు గ్రంథములు కాకతివారు తుత్త్రీయు లని ఘంటాఘోషముగఁ జాటుచుండఁగా నన్నింటిని దలక్రింటు చేసి యిటులు వ్రాయు సాహసించుట. దీనినిజ మెటులుండిన నిఁక వారగవతిచిన ముల్కాలగుండయందండనాథునిభార్య కుప్పమ్మకాసములు వారిసిద్ధాంతమున కెంతమాత్రము సాధకంబు లగునో విమర్శితము. అందొక్కటి

“తేమా మమేయనుహిమా మహితే వర్ణాశ్రయః
ప్రసవభూమి రతిప్రవృద్ధః శుద్ధో భవ త్సమధికం
చతుర్థశానాం దుగ్ధాభివ త్స్పృగువరత్నగుణై

.....ప్రశస్త మస్తి తత్రాసి కాకతీయకులమ్.....”

అని మూత్రమే రావుగారిచే వ్రాయఁబడినది. ఇంతమాత్రమునఁ గాకతి వారుకూడులనిచెప్పట కవకాశములేదు. వారికులప్రస్తావమే యందుఁ గానరాదు. దీనిపూర్వోత్తరపంజర్యములలో నావిషయ ముండు నందురేమో! అనువయుక్త మైనదానిని బ్రకటించి యువయుక్త మైనదానిని సమయము వచ్చినపుడు మూసిపెట్టవలె? అందువకుఁ గారణ మెద్దియో యుండు నని తోచకమానదు కదా! కాన నిది వారి సిద్ధాంతమునకు సాధకము గాఁజాలదు. అందువలన ఇటీవల దొరకిన రెండుకావనములలోని అని వారువ్రాయుట సరికాదని తేలినది.

ఇఁక మఱియొకటిమాత్రము కాకతీయులు తుత్త్రీయులు కారని పోధించుచున్నట్లు కావవచ్చుచున్నది. అందు

“అన్యేచ చృతురో వర్ణా ముఖబాహూదుపాదతః
అన్య స్యద్భాసదాదీని భూతాని స్థానరాణిచ
అథ స్వీకృతవర్ణోక్త భర్త నిర్మలచేతనః
బార్యా ద్విజాతయః పశ్యా చ్చతుర్ముఖం ముజ్జ్వలమ్

తత్త్వ) నేకస్వపాలఫలలిఖితాః ఏరాంకవర్ణావళిం
దర్శందర్శ మనర్గళం సమచర త్త్వినః ప్రతాపానలః
యస్యో దంధితకాః తీర్థరతుల క్షీరాబ్ధి సంవర్ధన

ప్రాధాహంకృతిదండమా స్సమథవ త్ప్రేలాభిధానోన్మకః *

అని యున్నట్లు వ్రాసినారు. ఇయ్యది పూర్వోదాహృతశాసన గ్రంథాది ప్రబలప్రమాణవిరుద్ధం బగుటచే సంశయింపఁ దగియున్నది. దీనిచలన నే యవి సంశయింపఁదగిన వని యెంచుట కిది యుపహాసం బగుటచే వాని కన్న దుర్బలంబై యున్నది. చక్రవర్తియై వర్ణాశ్రమస్థాపకుఁడగు గణ పతి దేవుండును ద్రికాలచేత్ర యగు నాతని గురువును మహాపండితుఁ డగు విద్యావాఘాదును వ్రాసినవ్రాతలకన్న వెనకకో దండనాయకుండగు మల్కాల గుండయభార్య కుప్పయ్య వ్రాయించినశాసనాక్షర ములు ప్రమాణము లని చెప్పుట యెప్పుడు కదా!

ఇదిగాక, దీనియర్థము పరిశీలింపఁదగి యున్నది. తత్త్వ) త్త్వినః ప్రతాపానలః అనర్గళం సమచరత్ అని యన్వయము, అందు దుస్పహ మైనప్రతాపాగ్ని యర్థము లేకుండ సంచరించెను. అని యర్థము. ఏ రాంకవర్ణావళిని జూచిచూచి సంచరించె ననుటయందేమియు పశేషము లేదు గాన దానిని జూచి చూచి (వెనకవెనక)భ్రమించెను నశింపఁజే సెను అనుట సమంజసము. ఎట్లయిన నగుంగాక. ఉత్తరార్ధమున యస్య అనుదానిచేఁ బ్రతాపాగ్నియే పరామర్శింపఁ బడును. ఏప్రతా పాగ్నిఁకే ప్రోలరాజ గలిగెనో యిది యన్వయము చెప్పవలయును. ప్రతాపాగ్ని నుండి పురుషుఁ డదయించె ననుట యనంభానికము. అగ్ని గా నొకపురుషుని నర్పించి యుండవచ్చు నన్నచో నపుడు పూర్వ మెవ నినో చెప్పి వాఁడు ప్రతాపాగ్ని యేయని వానియందగ్నిర్థము నాకో పించి వానివలనఁ బ్రోలరాజుడయిందె నని చెప్పుట సలప్రదాయానుగుణము. అటులేమైన నుండునమో యని సంశయధోరణి ప్రబలాదున్నది.

ఇంతేకాక జాతాః అని యుండఁజగినచోట జాతాః అని యుండుటయు అస్వయము లేక 'అచ్యుతచాదీని' అని యుండుటయు లేమా మమేయ అనుశ్లోకములో నొకగణము లున్నవై చ్యుతచోధంగ మగపడుచుండుటయు మున్నగువానిచే శాసనమును బ్రగల్భులగువారు పరిశీలించినచో మఱియేరీతిగ నుండుచో యున్నసంగత్యము ప్రబలుచున్నది. కాబట్టి ప్రైప్రబలప్రమాణములకు విరోధము లేకుండ యథోచితముగ దీనియర్థము దీసికొనఁ దగి యుండును. ఇందువలన విటీసల దొరకివరెండు శాసనములలోఁ గాకలీయులు క్షత్రియులు కారనియుఁ జతుర్థకులఁజ అనియు రావుగారు నిర్ధారించుట కవకాశము కానరాదు.

ఇంక గణపతిదేవుడు తత్పూర్వము చతుర్థాన్వయు లయినకమ్మ నాటికెలనాటివారితో సంబంధముచేయుచుండి రనునది విమర్శింపవలసి యున్నది.

పూర్వయుగములలో ద్విజులకు స్వావరజాతికన్యావివాహము కాశ్రుసిద్ధమేకదా! అయ్యది క్షత్రియులలో విశేషముగ జరుగుచున్నట్లు శాసించుచున్నది. భీష్ముడు విదురునకు చేరకుండ నురాళి నకు శూద్రస్త్రీయందుఁ గలిగినకన్యను దెచ్చి పెండ్లిచేసినట్లు మహాభారతాదివర్ణమున 114 అధ్యాయమున

■ అథ పారశవీం కన్యాం దేవకన్య మహీపతేః

యోపయోగనసంపన్నాం స శుక్రా వాపగానుతః

తతస్తు వరయిత్వా తా మాసీయ భరతర్షభః

వివాహం కారయామాస విదురస్య మహామతేః ■

అని చెప్పఁబడినది. ఇంక సనేకదృష్టాంతములు సుత్రసిద్ధములు. ఆయా చారము కలిపిఁ గూడఁ గొంతవఱ కనువర్తించినది. మహాకవిగారు

ఈ కూడ్రస్త్రిని వివాహమాడనియ నామెను మహావద్దపతి జనిం
చెననియు మార్కండేయపురాణోత్తరభాగమున

“మహానంది ర్మహారాజో రాజ్యం కుర్వ న్నదోత్కటః
స రాజా రాజన్యాయం చ ఏకాం కూడ్రకులోద్భవామ్
కన్యాయ గ్రహిష్యతి ముదా సత్త్వే నామ తచ్చురీణ
మహానందిసుతో రాజా కూడ్రాగర్భస్యవో బరీ
మహావద్దపతిః కశ్చిన్నందః క్షత్రియనాశక్యో”

అని చెప్పబడినది. ఇటీవలి రాజులు గూడ స్వావరజాతులలోఁ జక్కని
కన్యలం జూచి మేము క్షత్రియులము మాకుఁ దక్కినవర్ణములలోని
కన్యలను పెండ్లియాడుట శాస్త్రప్రమత్తం బని తదాచారము ననుష్ఠిం
చుచు వచ్చిరి. చాళుక్యవిష్ణువర్ధనమహారాజు నైకకులమునఁ బుట్టిన
కన్యకాంబను పెండ్లియాడ నభిలషించిన విషయమునైక్యపురాణప్రసి
ద్ధంబు, ఈవలివారు కొందఱు గాంధర్వవిధిగా స్వీకరించియుంపుడునై
లనుగాఁ తయ నాగిరి. కృష్ణదేవరాయ కోటకేతరాజుడులు గూడ ని
ట్లాచరించినవా రనుట చరిత్రశాసనాద్యాహాసము. ఇట్టి స్త్రీలయందుఁ
గలిగినవిడ్డలు రాజకుటుంబము లోపాటు గౌరవింపఁబడుట గలదు. ఇట్టి
స్త్రీలయం దుదయించిన కన్యలను దడనుహావవరుల కొనంగి విభవ
ముతో వివాహములు చేసి వారలను రాజమర్యాదలతో నుంచుటయు
వినుదుఁ గనుచు నున్నారము. భువనేశ్వరిన మైమారుమహారాజుగారు
కృష్ణరాజ వాడయవరుగారు తమయంపుకుకలైలం దుదయించిన
కన్యలను యుక్తవయస్కిచ్చి బహువైభవముగ వివాహములు చేయుట
యు వారలు విశేషగౌరవస్థితిలో నుంచుటయుఁ బ్రత్యక్షనిదర్శము. అట్టి
జాకు మేము మహారాజగారియట్లుండ మని చెప్పకొనుచుండును.
ఇట్లు గణపతి దేవుడు మున్నగుకాలీయలు గూడఁ గన్తునాటి కల

నాటి న్యాయస్థానములను స్వీకరించి యుండును. వారలయందుఁ గలిగిన న్యాయము దజ్జాతీయులకే యిచ్చి వివాదము చేసి వారలను రాష్ట్రాధిపతులను గావించి యుండును. వారలు కాకతీయుల బంధువుల నుని ప్రకటించుకొనుచుండును. ఇంతమాత్రమునఁ జైత్రమాసముల వన్నింటిని మూలఁబడనై చి కాకతీపారు శూద్రకులకాని రావుగారు సిద్ధాంతము చేయుట సరిగాదు.

కొండలు కవులు కాకతీవారు చంద్రవంశమువా రని వర్ణించుట ప్రతాపనగంధాదుల ప్రామాణ్యమును నిరోధించఁ జాలదు. వారి కీశాసనాదులు చెలియకుండి యటులు వారు వ్రాసి యొండవచ్చును. మహానుభావాసాధ్యాయకోలచల మల్లినాథసూరిపుత్రుఁడై ప్రతాపదుర్జితమవ్యాఖ్యాతయగు కుమారస్వామి సోమయాజయే పొరపాటు వడినాఁ డని వంద్రచంద్రప్రకరణమున రావుగారు వ్రాసియున్నారు కాదా! అట్టిచుహావందీతుఁడే పొరపాటు నొంది నపుడు సామాన్యకవులు పొందుట యూతగొప్పదిగాదు. ఒకవేళ నెవ్వఁడైనను విరోధముగ వ్రాసియుండినను నది « నహికస్యచి క్షింభ కృతో విపరీతలేఖనం యుక్తిబలా ద్వస్తుస్థితౌ బాధకమ్ » అనుగదాధరభట్టాచార్యసూక్తి వలన విరోధించునది కాదు. ఈవిషయము దుద్రదేవీవృత్తాంతముతోడఁ బ్రత్యేకముగ వ్రాయుచున్నాను. కావ నిట విస్తరభీతిచే విరమించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు పరమతీసాధకము లనితోచినమూడువిషయములను నిరసించి వట్లొంది యిపుడు స్వకపోలకల్పితములను వ్రాయుచున్నారు.

« ఇవిగాక పద్మనాయకచరిత్రములోని వని మఱికొన్ని పద్యములు రావువంశీయులచరిత్రమునందు నుచాహరించఁబడియున్నవి. అయ్యది సత్యాన్వేషణకుఁ బైనవారిని గమ్యప్రాసమునకుఁగొనిపోవుటకుం జాలి యున్నది.

పీ. రెడ్డిసంతతికి మాతాడ్డిభదం బైన
 కుల ముద్దరించి రీవెలమవారు
 పద్మనాథుకమావభంగంబు గాకుండ
 బలియురై నెగడి రీవెలమవారు
 గడిదేరి కాకితిగణవతి గొలిచియు
 నిల నేలు ప్రభువు రీవెలమవారు
 కాపులమాట్లకై కడగి వెలమలందు
 విలిచినకూరు రీవెలమవారు
 సమరగాంగేయవతిమచే జరుపువారు
 మిగుల మానఁబునకుఁ బ్రాణ మిచ్చువారు
 వినయపురులైన నెరమన్న వెలమవారు
 పద్మజభ్యాతిచే భువీ బరగువారు.

అని పద్మనాథుకచరిత్రమునం దొకపద్యము గానంబడుచున్నది. దీని
 అర్థము రెడ్డిసంతతికి మాతాడ్డిభదం బైనకులముద్దరించి రీవెలమవారు,
 అను మొదటిచరణముయొక్క భావమును చెలిసికొనవలసి యున్నది.
 రెడ్డిను బ్రతిఘటించి వేటువడిన కులము నుద్ధారణము చేసి రని
 భావ మేర్పడుచున్నది. ఇందలి భావమును దృఢపఱచునట్టి గాథ
 యొద్దొక్కఁ గలదా యని మనము చెలిసికొనవలసియున్నది. అయ్యది
 పల్నాటి వీరచరిత్రమునం గానంబడుచున్నది. అందు బ్రహ్మనాయుడు
 నాయకురాలితో, జేసినయఁదము కులముపోరిని పలుకొప్పులఁ జేర్చొ
 నఁ బడియున్నది. అందు కులవివక్షణము లేక బ్రహ్మనాయుడు
 మాలలు, మాదిగలు, గొల్లలు, కంసాలులు, కమ్మరులు, కుచ్చరులు,
 రజకులు, బెల్ల, మొదలగు లెకవారితోఁగలిసి చావకూడుకుడిచె
 నని చెప్పుటజియున్నది. " అని.

ఇపు డీవిషయము స్మరింపఁదగి యున్నది. పద్మనాథుకచరిత్ర
 మనునది పద్మనాథుకుల గుణవర్ణనమునకై త్రవర్తించినది కాని వారల

యందు దోషముల నారోపించుటకుఁగాదు. ఇట్టి గంధములో నద్దినేది స్థూలదృష్టికి దోషముగ భాసిల్లినచో విమర్శించి తక్షణమును చేసి తొనుట యావశ్యకము. కొందఱు రెడ్డినాయకులు మేము పద్మవలమలమని చెప్పుకొనుచుండఁగాఁ బద్మనాయకులు కాకతీయగునొద్ద జగదము పెట్టికొని ప్రమాణపరిశీలన పురస్కరముగఁ దామ ముఖ్యముగఁ బద్మవలమలని తీర్మానము మొంది దశవిధవలమలఁ గాయఁ ద్రోచి దని వెనుక వ్రాసియున్నాను. అవృత్తాంతమును గ్రంథకారుఁడనీ. “రెడ్డిసంతతికి మాతొడ్డి భేదం బైన

కుల ముద్దరించి రీవలమనారు *

అని వర్ణించినాఁడు. భేదంబైన అసఁగా నితరదశవిధవలమకులమునకన్న వేతెయైన అని యర్థము. ఈవాస్తవమును బోనాడి రావు గారు రెడ్డిసంతతి కనునది పద్మనాయకకులమున కేరుయో యవకర్ణమును జెప్పుచున్నటులు భావించుచు దీరిన దృఢపటచుట్టి గాఢయెద్దియైఁ గలదా యని చూడఁగాఁ బల్నాటిపీఠచరిత్రము సహకారమైన ట్లభిప్రాయకునున్నారు. బ్రహ్మనాయకు నాయకురాలితో జేసిన యుద్ధముకులముపోరనిభలుకాపులవ్రాయఁబడినట్లు. బ్రహ్మనాయకు కులపీఠం దని యాక్షిపణు రుఁగా నాయన రెడ్లగోఁ బ్రతిఘటించి నానాకాతులలో నుండి వేటుపడినకులమును సంపాదించుకొన్నందున “రెడ్డిసంతతికి మాతొడ్డి” యని పైచరిత్రమున వ్రాయఁబడిన దని సమన్వయించినారు. సమన్వయరెద్దియు ససాధ్యం బుండదు. అయినను బల్నాటిపీఠచరిత్రములో బ్రహ్మనాయకు కులమునఁ పాదించుకొనుటకై నాయకురాలితో యుద్ధము జేసినాఁ దని యెచ్చటనైనను వ్రాయఁబడి యుండవలెఁ గదా! ఆచరిత్రము నుపసిద్ధము కాఁ బట్టి దానిని జదివినవారెందఱో యీవిషయము నెఱింగియుండఁ గలరు. వారలకుఁ బల్నాటియుద్ధము జరిగెనుటకుఁ గారణ మేమో పంపూర్ణముగఁ జెలిసి

యుండకమానము. కాన నేనుచాని నిట వివరించుట యనవశ్యకము.

ఇంతయేల? ఈయాంధ్రులచరిత్రముయొక్క యేడవప్రకరణ మంతయుఁ బల్నాటివీరచరిత్రమే కదా! అందు «నాయకురాలి కు స్త్రుతములు» అని మొదలుకొని నాయకురాలు వలగానురాజు మనోరంజనము చేసి యాయవచేతఁ జేరినవిధము తరువాత బ్రహ్మ నాయనిపైఁ గొండెములు చెప్పి రాజున కాఁడుఁబెడఁబ్రీతితేకుండఁ జేసినవిధము తరువాత బ్రహ్మనాయుడు మలి దేవరాజులను దీసికొని మాచెర్ల చేరినవిధము తరువాత నాయకురాలు బ్రహ్మనాయనివైభవమును సహింపఁజాలక మాచెర్లదోడించుటయుఁ నోడిపంజెము పెట్టి బ్రహ్మనాయని నోడించుటయు వలసపోయి మందాడిలోనున్న బ్రహ్మనాయని యావులనుండను మరల్పుటయు నావల మలిదేవరాజు దులభు దీసికొని బ్రహ్మనాయుడు శ్రీశైలముఁ జేరియేడుసంవత్సరములు గడిపి యులరాజును సలగానురాజునొద్దకు రాయబారిగా కంఠఁగా నాయకురాలాతనిని జరిపించుటయు నావలఁ గార్యమపుడీలోయధము జరుగుటయు రావుగారు తామేవ్రాసియున్నారు. ఇందులో నెచ్చోటనైనను బ్రహ్మనాయుడు తనకు లేచికులమున్న పంపాదించుకొనుటకుఁ గలహించిన ట్లున్న దేమో వారే యాలోచింపవచ్చును.

ఇంకఁ బల్నాటివీరచరిత్రమునఁ గార్తవీర్యునిసంతతివాఁ డగు ననుగురాజు తనకు సంతానములేక బ్రహ్మనాయనియున్నను బెద్దన్నను బుత్రునిగా స్వీకరించి యత్రీయుండగు శృంగంధర్వనికన్య నిప్పించి వివాహముచేసి సమిప్రాయఁబడియున్నది. పెద్దన్న వాస్తవమున నంత సేతకులమువాఁడై యుండిన నచ్చపుయత్రీయుండగుననుగురాజు పుత్రునిగా నాతని నెల్లు స్వీకరింపఁగలఁడు. స్వీకరింపఁదగినంతకులప్రాశస్త్య ముండినదే కదా స్వీకరించియుండును. కాన నిదంతయు రావుగారియొక్క కల్పనాకాశంబే కాని వేఱుగాదు.

ఇంక గులముపోరవచ్చు దానినిసాధింప బ్రహ్మనాయకుడు కులవిచక్షణము లేక నిన్నుబాటివారితో భుజించెనని వ్రాసినాడు. “అబ్బుర్లో విచక్షణ” అనుకోకమును బట్టి విచక్షణశబ్దము భర్తృబోధకముగ నున్నది. అది బ్రహ్మభాయనియందన్వయింపదు. కులము విచక్షణము లేక యనుకొన్న బ్రహ్మనాయకుడు అనుప్రథమాంతముతో నన్వయింపదు. ఎట్లయిన సగుంగాక. బ్రహ్మనాయనికే గులము విచక్షణము గాక యుండుట పైవారలతో భుజించినతరువాతనా? అంతకు పెనుకనా? చాచకూడు కుడిచినతరువాత పైనచో కట్టాచరించిన యొకబ్రహ్మనాయనికే కులప్రాశస్త్యము లేక పోవును గాని పద్మనాయకుల శిల్పలేకపోదు. అట్టివారు ప్రతికులములోనునుండచ్చును అంతమాత్రమున నందఱకు నాదోషము రాగలదు. బ్రహ్మనాయనితో రెడ్లు చాచకూడు కుడిచినట్లు వ్రాసినారుకదా! అందువలన రెడ్లందఱు కులహీనులు కాన లసి వచ్చును. చాచకూటికుడువునకు మున్నే బ్రహ్మనాయనికుల మునకస్తమైయుండె నన్నచో దానికి గారణం తెద్దియో యెచ్చట వ్రాయంబడినదో నిరూపించుట యావశ్యకము. ఇదిగాక వెల్నాటి ఏకచరిత్రమున బ్రహ్మనాయనియన్న పాదన్న యనుగురాజుచే ముక్తముగా స్వీకరింపఁబడియుండె నని వ్రాసియున్నాను. పెద్దన్న మొదలగువారలతో సహగురాజు గలిసి భోజనాదుల నొనరించుచుండె నని చెప్పకలేవ్వుదు. కులప్రాశస్త్యమున్నచో కాని ఎవరి ఘటిల్లదు. బ్రహ్మనాయకుడు ముందే కులహీనుండన్నచో దానినిరోధము పరిహరింపవలసి యుండును.

ఇంతియకాదు. కులప్రాశస్త్యము లేనిబ్రహ్మనాయనితో గొల్లలు కంసాలవారు కమ్మకులు కమ్మదులు రెడ్లు చాచకూడు కుడిచి రథకు సంక్రియింపఁదగి యున్నది. యజ్ఞోపవీతము ధరించి ద్విజుల మని చెప్పుకొనెడు కంసాలలు మొదలగువారు, సర్వాధ్యక్షు లనఁబడుగొల్లలు

శూద్రులలో నుత్తము లగురెడ్డు కారణము లేక భుజింపకు కదా! బ్రహ్మనాయకుడు రెడ్డికులమునకు మాతొడ్డి కులమును సాధింపఁ జోరా దవపుదాకవితో రెడ్డియైరిన భుజుదితోతోచకు. ఇదిగాక యీచాఁ కకూకుకుపునకుఁ గారణములు భిన్నభిన్నములుగ నున్నవి. ఇచ్చట రావుగారు "నాంబతో భార్యభావము నింపుటకై చాఁకకూకు కుడిది" అని వ్రాసినారు. ఇందువలన భార్యభావము నెఱపుట దీని కారణ మగుచున్నది. ముందువీరు చాహరింతుఁబోవు "ఇచ్చోటభుజి యించి లేకకార్యముకై" అను కీదాళిరామనాక్యమువలన నేకకార్య పాధనము దీనికాంఠ మగుచున్నది. ఏవవప్రకరణము 229 వేదలో "జెలమకులమున జన్మము గాంచిన బ్రహ్మనాయకుడు రామానుజులచే బోధింపఁబడిన వైష్ణవమతమును స్వీకరించి తనతాళినివేళపరుఁడై యామతమును బల్నాటిలో వ్యాపింపఁజేసి ప్రసిద్ధుఁడయ్యెను. ఇతఁడు కులభేదమును బొటంపక అగ్రవర్ణమువారిని యుద్రవర్ణమువారినిగూడ వైష్ణవులను గావించి తనతోడఁ గలుపుకొని సహపంక్తిభోజనముగావించినట్లు వీరచరిత్రమునఁ బలుతావులఁ జేర్చి నంబడెను" అని వ్రాసి నారు. అందువలన బ్రహ్మనాయకుడు మతాళినివేళమున జాత్యంతరంబతో భుజింపినట్లు లేటవకుచున్నది. ఇట్లు చాఁకకూకుకుపునకుఁ ననేకకారణములు గలిగినవి. ఇందెద్ది వాస్తవమో తెలియుదు.

పరిశీలించినచో మతాళినివేళమీ సరియైనకారణముగఁ గానంబడుచున్నది. కానిచో నగ్రవర్ణమువారుగూడ నారనితో భుజింపదు. వైష్ణవమతమును స్వీకరించినచో నట్టిన్యూనాధికభావములు లేకభార్య భావముతోనందఱులని భుజింపట తగియున్నది. వారిమతమున

“నశూద్రా భగవద్భక్తా విశా భాగవతా స్త్వతా
సర్వవర్ణేషు తే శూద్రా యే హ్యభక్తా జనార్దనే”

ఇక్కడ ప్రమాణములచే వైష్ణవత్వమువలన నుత్తమత్వముఁబడఁగలదు. వైష్ణవులను గావించినతరువాతనే కదా బ్రహ్మనాథుఁడు వారలతోఁ గలసి భజించివత్తాడు. కాంచీ యిదియే వాస్తవమైన కారణము. కులముచో రనునది కులమువారికి (సవతులపిల్లలకు) గలిగిన అగత్యుపాది భావించును. కానిచో «ఇల పఱుముగ» అనునది సమత్వమునఁబడు.

ఇక ద్వితీయకల్పనము. — «పల్నాటిభూమివతులుగూడ గొల్ల నెవతెల్లులబిడ్డ లని స్పష్టముగ ప్రకటిరాదు మనుగ్రంథమున నీక్రింది వద్యములో వాడుకొనఁబడి యున్నది.

సీ. ఇచ్చోట భజయించి రేకకార్యార్థులై
సానుతన్మతములు చాఁచుకూడు
ఇచ్చోట చింతించె నిచ్చ సుపాయము
వలినాక్షి యార్వేల్లి నాయరాలు
నిజ మనుకున్దికై నివ్వలయేటిలో
నోలాడె నిచ్చోట బీలసాని
యిచ్చోటఁ బోరిరి యిల పఱుముగ గొల్ల
సవతితల్లులబిడ్డ లవనివతులు
ధీరు లగువార రేవురు వీరభద్రులు
లై ముదోద్ధతి నిచ్చోటఁ నాజు బడిరి
యనుచుఁ జెప్పెను రై లిహ్య మచట వచట
జనప పెద్దలు వలైదేశములయందు.

హైహయవంశీకుల మయిన శ్రీ త్రియాల మనిచెప్పకొనెడి రాచవారు సయితము గొల్లసవతితల్లులబిడ్డ లని చెప్పినఁ బడఁచుచుండఁగా బిడ్డ నాయకులు కులమునఁ దక్కినవారలకన్న నెల్లదికు అగుదురో యేమో యీంద్రుని నుగ్రాహి యున్నది » అని.

ఇది యేమో వింతగానున్నది. హైహయలు గొల్లసవతికిల్లల
లిట్టలని పేర్కొనం బడినా రని వీ రంతకన్నఁ దక్కువవారమని
చెప్పకొనవలెనా యేమి? వారిన్న నక్కఱజాలినా దుండఁగూడదా!
పద్మనాభుని లితులకన్న సథికుల మని చెప్పకొన్నవాడుకాదు.
శూద్రులలో పథికుల మని చెప్పకొని యున్నారన్నను హైహయల
కన్న సథికుల మని చెప్పకొని యుండలేదు.

ఒకవేళ ననుగుణజ మొదలగు హైహయలమొద్ద వొడ్డనాయఁ
డు బ్రహ్మనాయఁడు మంత్రులుగా నుండిరి కాఁబట్టి రేమధ్రభువులే
గొల్లవా రైట్లు చెప్పఁబడి యుండఁగాఁ దాము శూద్రజాతివాఁలలో
సథికుల మని చెప్పకొనుట రిప్పని యెఱుఁగలేమా. అది సరిగాదు.
పూర్వకాలమున విప్రులే రాజులయొద్ద మంత్రులుగా నుండువారు.
యధ్రభువులకుఁ గూడ వీరు మంత్రులుగా నుండువిషయము ప్రసి
ద్ధము. ఇప్పటికి నమాత్యులరుదము వహించువారి కీవిషయము తెలియ
నిది కాదు. అట్టివారు పైసిద్ధాంతాను సారము వారికన్నఁ దక్కువ
వార మనిచెప్పకొనవలెఁగదా!

ఇదిగాక క్రీడాభిరామకారుఁడు హైహయలను గొల్లసవతికిల్ల
లని చెప్పియున్నఁ దనుట విశ్వసీంపఁదగినది కాదు. అట్లుచెప్పటకుఁ
గారణంబెద్దియుఁ గానరాదు. చల్నాటివీరచరిత్రమున వారు హైహయ
లని శ్రీనాథుఁడు చెప్పియున్నాఁడు. ఈగ్రంథమున వారలను గొల్లలను
గాఁ జెప్పినచోఁ దద్విరోధము వచ్చును. క్రీడాభిరామమును పఠఁజే
చేసియున్నఁ దనుపక్షమున స్వవచనవిరోధము వచ్చును. కాఁబట్టి
ప్రమాణము లేక గ్రంథవిరోధము నెంచక సంవాదం బెద్దియుఁ గనక
యావి యిటులు చెప్పియుండుననుట విశ్వసీంపఁదగదు. గ్రంథములో
ఁగ్గు గావించుట లేఖకపరంపరగా నేర్పవలదోపంబుగా నుండునను
గొల్లకడము ప్రాసవిక్రమస్థానములలో లేదు కాఁబట్టి = అల్లసవతి

శ్లోలవిక్టలు" అని యాండి యిట్లు పరిణమించి యుండవచ్చును. ఇంక మాత్రము విచారించక యేమో గొప్పయాధాప మర్జియిల్లు రావు గారు క్రిందగీరిగీదిచూపుట సరియైనది గాదు.

ఇక సుచ్చావళకపోలకల్పవములు. అందుముదలిది —
 “వల్లపుఁ డనఁగా గొల్లవాఁ డని మాత్రమే కాక వంటలవాఁడని యర్థము నూడఁ గలదు. పద్మనాయకులలో వల్లవాదిత్యా వల్లవశక్రవర్తి వల్లవశక్రవర్తి అనువిరుదములు గలవారు వల్లపు లనియు వారు 77 గోత్రములలోనివా రనియు రావువంశీయచరిత్రమున నున్నది” అని.

పైచరిత్రమున వీరు చూపింట్లు వ్రాయఁబడలేదు. మఱేమన్న 77 గోత్రములవారిరుదములు వ్రాయునపుడు 67 వ డగు వల్లపుల గోత్రముక్రింద = వల్లపులవారిని వల్లవాదిత్యా వల్లవశక్రవర్తి వల్లవశక్రవర్తి అని మాత్రమే వ్రాయఁబడినది. పద్మనాయకులగోత్రములు గ్రామనామములను బట్టి చేర్చడిన పని వ్రాసితిని. వల్లపుల అను నొక గ్రామము పానుమకొండ ప్రాంతమున నుండఁ గలదు. నిడమకల్లా ప్రొక్కటూరునకుఁ దూర్పున రిమైల్లు దూరమునఁ నూడ వల్లపుల, లేక వల్లపుల యని యొక గ్రామము గలదు. “మఱి వల్లపులగోత్ర మెరిసి చూడ * అని పద్మనాయక చరిత్రమున నున్నది. అట్టి గ్రామవాసమున “ఏత్యూరనుండిన నాయారిగోత్రంబు” అనుటచేవారి కాగోత్రముగలిగి వారాలిరుదములను వహించినవారు. లేళ్లగోత్రమువారు లేళ్లవిక్రమాదిత్య అని విరుదము వహించినవారుగదా! కాని రావు గారు రూపొందినది సరికాదు.

రెండవది. — “పద్మనాయకులలోఁ గొందఱు గోసగిత్తిరితల గొండుగొండా అనువిరుదమును వహించినవారు గోసగిత్తిరితల యూహించినవని యుండును * అని.

ఇది సరికాదు. గోక్షములో నెవరికీని వైరులుగా నున్నవారి
వారికి విజాతీయులుగాను మిత్రులుగా నున్నవారు వారికి సహాతీయులు
గాను ముదిదవలసివల్లు నియమము లేదు. కరు పాండవులు భిన్నజాతీ
యులుగారు. గుహానితో విభీషణునితో సఖ్యము నొందిన క్రౌంచుండు
తజ్జాతీయుండుగాడు. విషయానంతరరాజ శత్రువు వానియనంతరుడు
మిత్రు మని బ్రవీర్ణిగలడు. అందువలన స్వరాష్ట్రానంతరుడు భిన్నజా
తీయుండు వానియనంతరుడు సహాతీయుడు నయియే యుండవలసి
వచ్చును. కాన నానియమము లేదు. ఇట్లు సుసపుడు గోసంగులకు వైరు
లగువారికి వైరు లైనపద్మనాథులు గోసంగు లెట్లుగదురు? శత్రు
వులచే బీడితులై యొకవేళ గోసంగులు కరగాగతులై యుండినచో
వారలను గాపాడి యాచిరుదమును వీరు వహించి యుండిన నుండ
వచ్చును గదా! అంతమాత్రమున వారల కాకులమువచ్చుచో "గో
ప్రాప్తానై వైరిమదాపహ" అని బిరుదమువహించినవారు పశుహతిలో
గూడఁ జేరవలసివచ్చును. కాన నీయూహ నిలువదు.

తరువాత = ఎన్నివిధములుగా నాలోచించినను బ్రహ్మనాయక
నానాజాతినాయకుల నొక్కచోటికిఁ జేర్చి రెడ్లతోఁ బ్రతిఘటించి
పోరాడినవాడు. వానితరువాతనే పద్మనాయకులు కాకతీయులను గొ
ల్పుచు గణపతివక్రవర్తి రుద్రుణ్ణి ప్రకాశరుద్రదక్రవర్తి మొద
లగువారి పాలనములో గొప్పపదవులను వహించి కాకతీయరాజ్యసం
రక్షకులై యుద్ధిరి" అని వ్రాసినారు.

పైదృష్టాంతములవలనఁ బద్మనాయకులు నానాజాతీవారిని
యేర్పడినట్లు తలంచి యిటులు వ్రాయుచున్నారు. ఇయ్యది పెనుక
బహుధంగుల విరక్తంబై నది కాబట్టి మరల వ్రాయట యనావశ్య
కంబు. నానాజాతులతోఁ గలిసి యున్నచో నొకబ్రహ్మనాయక
నింజ్యుండగును గాని యందువలనఁ గులమువా రెల్ల రెల్లు నింజ్యులు

కాగల కనువాదే యము వచ్చునని «వానితరువాతనే చంద్రరాజుకుఁ జాకరీయాలను గొలిచి» అని మొదలుగా వ్రాసినారు. ఇందువలన నాతనినింద్యత కలమువారి కందఱకుఁ గలదని వీరితాత్పర్యము.

ఇది యెల్ల స్వసంతోష్యాహారము. బ్రహ్మనాయనికఁ బూర్వము వడ్డనాయకులు గణపతికఁ బూర్వము లైన కాకరీయాలను నితర రాజులను గొలిచి యున్నట్లు వీర వ్రాసియున్నాడు. 7 వ ప్రకరణ మంతయుఁ బట్నాటివీరచరిత్రము వ్రాసినారు. అందు బ్రహ్మనాయని తండ్రి వొడ్డనాయుడు హైహయం దగు ననుగురాజునొద్ద మంత్రియై ప్రసిద్ధి గన్నట్లు స్పష్టము కాగలదు. ఇదిగాక 6 ప్రకరణమున నామిరెడ్డి ప్రథమప్రతాపద్రుహిసన్నిధిని బ్రసిద్ధి గన్నట్లు వ్రాసినారు. నామిరెడ్డికాననమున «యః ప్రఖ్యాతః పృథుభుజః బహు దురద్రదేవస్య సైన్యే» ఇత్యాది పదనములు గూడ వీయ్యమును కాటుచుప్పని వీరిమతమున గణపతికన్న బ్రహ్మనాయుడు పూర్వఁ దమట లేల్లము. కాబట్టి బ్రహ్మనాయనికన్నఁ బూర్వం దగువొడ్డనాయకుడు బ్రహ్మనాయనిక సమకాలికుఁ దగునామిరెడ్డి ప్రసిద్ధి గని యుండి «మట స్పష్టము. ఇంతే కాదు 6 ప్రకరణము 179 పేజీలో

«శ్రీమల్పద్ధః పాదపద్మయుగళాల్లోకక్రయాభ్యర్థితా

దాద్యాతే విప్రులే కులే నదనో భీమాభిధానోభవత్

యః కాంచీనగరీవాటహరణం కృత్వా ప్రచంపాభవ

క్రీడ శృంజనరాధిపస్య కృతవాః మానద్రుమాన్మూలనమ్»

అనుగ్లోకము వ్రాసి క్రింద «ఈగ్లోకమును బట్టి యిరది (వామిరెడ్డి) పూర్వము రాజకీయాధికార పదవులయందుండి యుద్ధములను చేసి ప్రసిద్ధి లెక్కింపబడి రనియే తలంపవలసి యున్నది» అని వ్రాసినారు. నామిరెడ్డితండ్రికారముత్తారబావో వీరమరాజు లేడు. వీరివంశమున దేవాచార్య ప్రసిద్ధుఁడుగ నుండినవాఁడు.

ఇదిగాక రావుచండీయధ్యక్షులలో 77 గోత్రములవారి బిరుదములు వ్రాయునపుడు 40 వ గోత్రమువారి బిరుదములలో "కాకటి ప్రాచీన రాజరాజ్యధునింధిరా" అను బిరుదము వ్రాయఁబడినది. 46 వేదలో అప్పురావుగారి వంశములో, బూర్గుడు బసవన్న ఆనురాజు ప్రతాప బుద్ధుని కై దారుపందలవంశత్వమునకు బూర్గుడు దైవకరికాలచోడు నివలన గౌరవించఁబడినవాఁ డని వ్రాయఁబడినది. రావుగారి కీరావు వంశీయచరిత్రము కరబడరసద్భవము. ఈవిషయము లన్ని దలసి యుండియు స్వతఃసర్వాధామనకై మఱుగుపఱచి బ్రహ్మనాయనిని దరువారినే పద్మనాయకులు ప్రసిద్ధికి వచ్చి గవి వ్రాయుట వింతగా నున్నది. ఇందువలన దరువారినేతలో "పద్మనాయకులు బ్రహ్మనాయనికాలముననే ప్రఖ్యాతిగాంచి యుండిరి" అనునదియు దశోత్తరింబు పద్మజ లంకేశుమున్న నాగుధేయులుగనుడిని విరియాలయకు.

మఱాడవది.—"బిసెనునాయకురాలి రణరంగరాఘవత్రాణ సహాపరాజా" అను బిరుదమును వహించినవారు బ్రహ్మనాయనికాలములో నాయకత్వమును జొందిన వారనుటకు సందియము కలుగరాదు" అని.

దీనియొక్క ముమూ గుడలు రావుగా ర్హోదించవలసి యుండును. పద్మజలు బ్రహ్మనాయనినాడునానాజానులలోనుండి వచ్చినవారే యని విరియఁదేశ్యము. ఇయ్యది బ్రహ్మనాయఁడే పద్మనాయనివృత్తికర్తయైయుండి రత్నూర్వము పద్మనాయకులున్నట్లు జోధించుకొనవలగ్రంథాదులు రద్దుపడినచో నిర్వహించును. అది ఘట్టెల్లకు. కాన నధికకు బూర్గుము శాఖోపశాఖలుగా నున్న పద్మనాయకులు కొంతలు పల్నాటిలో నాయకురాలినో యుద్ధము చేసి యా బిరుదము జొందవచ్చును గదా! బ్రహ్మనాయనితొత్తయగు కేలి నాయనినిఁ బల్నాటికి వదిలినాయు. దని రావుగారే నాయకరణము చేసినారు. ఇదిగాక 236

పేటలో "పద్మనాయకులు మొట్టమొదట రాష్ట్రమాటూకు రాజధానిగా నున్న మాన్యభేటమున నుండుచు వచ్చి యారాజ్య ము తిరిందిన వెనుక ఎవరులు పల్నాటికి వచ్చి చేరి" అని వ్రాసినారు. దీని బట్టి పల్నాటిపేటలో బ్రహ్మనాయకులే స్వతంత్రులైననాయకులకు బూర్వ మనకులు పద్మనాయకు లుండి రని తేటపడుచున్నది. పట్టి పద్మనాయకు లాయుధమున నాయకురాలిలోఁబోరాడి యావిరుడము నొందవచ్చును గదా! కాన వావిరుడమును బట్టి వారు త్రోత్తనాయకు లగుటకు ఏలు లేదు. వీరిపూర్వ లాయుధమున నుండిరి మాత్రము దీనివలన సూహింపవచ్చును. ఇదిగాక బ్రహ్మనాయకు వాయకుల ను తేసి పద్మనాయకులలోఁ జేర్చినది యెచ్చటను లేదు. కొండితను వైష్ణవులను తేసి వారలతోఁ గలిసిభుజించె నన్నంతమాత్రమున వారలను 77 గోత్రముల పద్మనాయకులలోఁ జేరి రని చెప్పటకు గిరి యాధారం బెద్దియో యొక్క చోటనైనను రావుగజ వ్రాయక "బ్రహ్మనాయుడే వానాశాసులలో నుండి" అని మొదలుగాఁ బలు మాటలు వ్రాయట నింత యగుచున్నది. ఇందు "రెడ్లతోఁ బ్రతిఘటించి" అనునది వత్తోత్తనం జైనది.

వాలవది.—"పద్మనాయకులలోఁ గొండలు.... రెడ్డివాయక చాష్టా" అని విరుడము గలిగియుండుటచేత రెడ్లకుఁ బ్రబలమైయుగా నుండి" రని.

అగుదురుగాక. అందువలనఁ బ్రకృతమున కుపయోగ మేమి? ఇదిగాక యాలేఖనము బ్రహ్మనాయకు రెడ్లతోఁ గలిసి భుజించె ననుచాని 271 పేటలో "చరిత్రమునందు రెడ్లకు కన్నుచాటి వెలసినవారి సంబంధములు గావంబడుచున్నవి" అనుచాని నిరీక్షించుక నున్నది. బ్రహ్మనాయకు రెడ్లతోఁ గొండలతో మాత్రము విరోధ ముండె నన్నచో క్లుంధికవిరోధము పద్మనాయకసామ్రాజ్యమునకు

దెచ్చి పెట్టి రెడ్లకుఁ బ్రతిఘటించి కులముద్ధరించినా నీని వ్రాముట హృత్విరుద్ధము. వీని తరువారే = బ్రహ్మనాయనియన్న చాదన్న = అనునర్థమునలుకొని “పల్నాటికి వచ్చి చేరి” అనువఱకు వ్రాయుఁ బడినది మొదల నుంచి వ్రాసినది నిరసించఁ బడెను.

అయినపది—“కొండలు గిరిదుర్గముల కధిపతులై మిన్న లను జేరిలో వ్యవహరించఁబడుచు వచ్చిరి. వీరిలో వనేకులు మూలంకులు గోలంకులు నై యుండి రనియు వీరలకు నెఱవన్నెలు మరవన్నెలు అనునామములు గల వనియుఁ జెప్పటకుఁగూడఁ గొన్ని దృష్టాంతముల వలన నవకాశము కలుగుచున్నది” అని.

ఇందుల కేమియు నాధారము నగవలసినవాడు కాదు. అదృష్టాంతము చెప్పియో బయలుపఱచినచో మహానిబంధములు కిలాకానన ములుమున్నగు ప్రమాదములను పెరఁగులానువపు దట్టిదృష్టాంతములు నిలుచునో నిలుచునో చూడవచ్చును. ఒక్కటియుఁ బ్రబులప్రమాదములే కేవలము పోలేని చరిత్రములు ప్రక్రియారాగములు కపోలకర్పితములు ప్రాప్తచేసి యాచరిత్రము నల్లి చదువరులకు నిజ మని నున్న కము గలుగునటులు చేసిన రావుగారి చాతుర్యమున కెంతయు నంత నింపఁదగి యున్నది. ఇట్లు స్వకపోలకర్పితములు ముగిసినవి.

ఇందువలన స్వోద్ధాంతము స్థిరపడినట్లు కలంది ముగింపు చెప్పఁచున్నాడు “వర్తనాయకుల జప్తకథన మెట్టివైనను” అని.

“కల్పవృక్షాత్తి యెటులుండినను, ఏది యెట్టులుండినను” అని మొదలుగా వ్రాయటచే ద తత్కల్పనములంద వాస్తవమాలించినట్లు ముగించిరేమో ?

ఇట్లు వర్తనాయక సామాన్యచరిత్రము ముగించి స్వోద్ధాంతమును తర్కవ్యవహారమును “చాతుర్యమున” అని యుపక్రమించి

త్రాయించున్నారు. ఇది రెడ్డికి మువ్వకు పుక్తు) అన్నట్లు త్రావినరకం
పాత " గిల్లినమట్టి చేతల్ల చేతి రెడ్డియూ పల్నాటి వీరు: దైవ రేచర్ల ప్రహ
నాయనితాత యగు బేరినాయుడును ఇది రెడ్డి యని నామాంతరము
గిల్లినమట్టిచేతాళనాయుడే యని శ్రీ వెలుగోటివారి వంశ చరిత్రము
వందు వక్కాణింపఁ బడిన హేతువులు పశుపరవిరుద్ధము లై పొందిక
లేక యున్నవని యాలవప్రకరణమున నవి స్తరముగఁబర్పించి యున్నా
ను" అని వాసివారు.

దీనినమాధానము. వెనుకప్రకరణమున ప్రాసీయున్నాను. పై
మూడునామము లొక్కపురుషునినే బోధించు ననుటకు తెలుగోటి
వారి వంశచరిత్రమున హేతువు లేవివ్వయు వ్రాయలేదు. ఈవిషయ
ములో వారికి సంశయములేదు కాబట్టి దీనిప్రస్తావనే వారెల్లలేదు.
రాత్రుగా రంకు హేతువులు వ్రాయఁబడిన వనియు నవి తరస్పరవిరుద్ధ
ములుగ నున్నవనియు పండువలన వాగ్రంథకారుల యభిమతము సిద్ధిం
పనియు వ్రాయుట “ ఏవ వంధ్యాసురో యాతి ” అనున్వాయము
వనునదింది యున్న దని శిరి ■ పేజీలో ప్రాసీ యున్నాను. అందువలన
సీనామృతయ మొకపురుషునినే బోధించు ననుట నిరవవాదము.

తరువాత ౭ గాబట్టి యీ బేరేక నాయకుడు రేచర్ల వారి కుటుంబములోకి చేరిన మణియొక నాయకుడో లేక ఇతనికి కుటుంబము లేదని భావించేత రేచర్ల బేరినాయనినే యీతఁ డని తమవంకమువకు మూలపురుషునిగాఁ జేసికొనినో యేమో నిర్ధారించుటకును పాటుపక యున్నది" అని వ్రాసినారు.

ఇది ప్రాత్రమాటగా నున్నది. ఇదివఱకు నాజనప్రకరణము
182 ■ మేము నిల్లలమట్టికాపణమిలో నుభావారింబు లుద
లేర రెడియో పెంపనానాధికరుల మూలపురుషులైనతేకానానా

ఇది తూర్పుదిగ్గజము. పరస్పరవిరుద్ధములై యున్నవి. చక్రవర్తియగు దూరము లైయున్నది" అనియు 188 వ పేజీలో "తేలి రెడ్డి వేంకటగిరి ... సంస్థానాధిపతులకు మూలపురుషుడు డని చెప్పఁ బడు బేతాళనాయకుడు కాఁ డని నహేతుకముగ నిరూపించు బోవుచున్నాను" అనియు 191 పేజీలో "తేలిరెడ్డియే బేతాళనాయకుడు డని హేత్యుభాసములతో సిద్ధాంతము చేసియున్నారు" అనియు వ్రాయుటచే తేలిరెడ్డియే బేతాళనాయకుడని చెప్పట సరిగా డని వెల్లడి చేసివారు. దానినే యిచ్చట ఆటవప్రకరణమునఁ జర్పించి యున్నాను అనుటచే స్పష్టంపఁ జేసియున్నారు.

ఇట్లుగునపుడు, కాఁబట్టియనుచుదానికిఁ బైగ్రంథములోని హేతువులు పరస్పరవిరుద్ధము లని చర్చించితిని గాఁబట్టియేయనియర్థముచెప్పువలసి యుండును. కావున తేలిరెడ్డియే బేతాళనాయకుడని చెప్పట సరిగా డనియే యుత్తరవాక్యము వ్రాయఁ దగియుండును. ఇట్లు గాక "ఈ బేతాళనాయకుడు రేచర్ల వారికుటుంబములోని ముఱియొక నాయకుండో లేక వెలుగోటివారిపూర్వులు భ్రమచేత బేతినాయకుడే యీతఁ డని తరువంశమునకు మూలపురుషునిగాఁ జేసికొనినో" అని వ్రాయుచున్నాను. ఈవాక్యమువలన చెవిరెడ్డి యనినామాంతరము గల బేతాళనాయకుడు వెలుగోటివారివంశమునకు మూలపురుషుడుగాఁడని రావుగారియభిప్రాయము తేటపడుచున్నది. ఇది యొకవేళ నపూర్వకల్పన మనుకొన్నను పూర్వవాక్యార్థమునకు నుత్తరవాక్యార్థమునకును "కాఁబట్టి" యని కార్యకారణభావము చెప్పట యసంబద్ధం బగుచున్నది. ఆటవప్రకరణమునఁ గాని యిచ్చట "పిల్లలమఱ్ఱి రేచర్ల బేలిరెడ్డియే" అనువాక్యమునఁ గాని బేతాళనాయకుడు వైపసంస్థానములవారి మూలపురుషుడు కాఁ డని వ్రాయలేదు కదా! అట్లేచ్చటను వ్రాయక పూర్వోత్తరవాక్యార్థములకు హేతు హేతు మిచ్చానములు

ప్రతాపింపఁజేయుచు « కాఁబట్టి » అని వ్రాయుట యిదిచిహ్నముగదా!

ఇదిగాక యిచ్చట « బేతినాయనినే యీతఁ డని రమవంశము నకు మూలపురుషునిగాఁ జేసికొనినో » అనువాక్యముచేత వీరిమూలపురుషుఁడు బేతినాయఁ డై నట్లును వెలుగోటివిఁడిపూర్వు లాయననే బేతాళనాయనిగా భ్రమించినట్లును చాత్పర్య మగుచున్నది. ఇది యత్యంతవిరుద్ధముగా నున్నది. పైవాక్యమున « చల్నాటిబేతినాయఁ డును బేతాళనాయఁడే యని » వ్రాయుటచే బేతినాయఁడు బ్రహ్మనాయనితాత యనియు వారండు వీరిమూలపురుషుఁ డెప్పటికిని గాఁ డనియు వ్రాసినారు. అంపప్రకరణము 191 పేజీలోఁ గూడ నీయర్థమునే ప్రకటించినారు. ఇ ట్లగునపుడు « బేతినాయనినే యీతఁ డని » అని వ్రాయుట చింత్యముగ నున్నది. ఈబేతినాయఁడు ముఖ్య యొకబేతినాయఁడో, లేక యేమియో వ్రాయఁ దలంచి భ్రమచేత నిటులువ్రాసిరో యెన్నివిధముల నాలోచించినను బాలుపోయియున్నది.

తరువాత « బేతాళనాయని మూపురుపుత్రి » లగ్నముకొని చరిత్ర ముగూడ సందర్భానుసారముగ రచియింపఁ బడి యుండలేదు. వీరిని గూర్చినకాసన మొక్కటియు నింతవఱకుఁగానిపించలేదు. వీరిచరిత్రమున కాధార మంతయుఁ బైవారు ప్రకటించినగ్రంథములే యైయున్నవి. అని వ్రాసినారు.

అంపప్రకరణము ముగించునపుడు వీరిచరిత్రము వ్రాయుట ప్రసంగసంగతిలబ్ధమై యుండఁగా వదలిపెట్టి యిటుఁ బక్షవాదము సామాన్యచరిత్రము ముగించునపుడు సంగతి యెద్దియు లేక కామా వాయుకాదులచరిత్రముచేయుటవ్రాయుటయే సందర్భానుసారముగ రచియింపఁబడక యున్నదికాని వంశచరిత్రమున చామానాయుకాదిచరి

అయి పండ్లర్యానుసారముగ రదియింపఁబడక యుండలేదు. మరియుఁ బైవారల చరిత్రము పండ్లర్యానుసారముగ రదియింపఁబడలేదు. కాననములు లేకుండుటయుఁ బైవారిగ్రంథములే యాధారము లగుటయు హేతువులుగా రావుగాను ఇలందినట్లు కన్పడినది. దీనిని విమర్శింపఁగలము. కాననములు లేకపోవుట చరిత్ర మపందర్శమునుటకుఁ గారణముగాదు. అట్లేచ్చటను బ్రసిద్ధిలేదు. మహాకవి ప్రణీతము లయి లోక ప్రసిద్ధి గన్న చరిత్రములెన్నియో కాననములు లేకున్నను పందర్శ మంతములై యావరింపఁ బడుచున్నవి. కాననముదాహృతము లపందర్శములన్నచోఁ బల్నాటిపించరిత్రము మున్నగునవి యెన్నియో మూలఁ బడవలసి వచ్చును.

ఇక పండ్లర్యానుసారముగ వనుదానికిఁ బ్రమాణముసారముగ అని యర్థము. అందువలనఁ బైవారిచరిత్రము ప్రమాణముసారముగ రదియింపఁ బడలేదని తాత్పర్య మున్నచో నాకేల్ల మాత్రమును బోధించు ననుటకుఁ గోకాది ప్రమాణము లేదు.

ఇక వీరిచరిత్రమున కాధార మంతయుఁ బైవారు ప్రకటించిన గ్రంథములే యనునదియు వీరిచరిత్రము పండ్లర్యానుసారముగ రదియింపఁ బడలేదనుటకుఁ గారణము కాదు. ఇదిగాక పైవారు ప్రకటించిన గ్రంథములే యనునది స్వోక్తివిరుద్ధము. వీరు ప్రకటించిన గ్రంథములే యనుటవలనఁ దదితరగ్రంథములు లేవని యర్థము కాగలదు. ఈ రావుగారు పండ్లర్యానుసారమునఁ బ్రసాదాదిత్యనాయనియు దుద్రనాయనియుఁ జరిత్రమునుఁ బ్రాసీయున్నారు. పైవారిగ్రంథములలో నయ్యది వ్రాయఁ బడలేదు. అందువలన వీరిచరిత్రమును జరిపెను చరిత్రము లింకఁ గొన్ని యున్నట్లు లేటవడుచున్నది. అట్లగుచో *వీరిచరిత్రమున కాధార మంతయు పైవారు ప్రకటించిన గ్రంథములేనై యున్నవి* అని వ్రాయుట తద్విరుద్ధం బగు

యన్నది. మరియు "మైవారు ప్రకటించినగ్రంథములే" అని
లేఖనమువలన నం దవిశ్వాసము నూచింపఁ బడుచున్నది. మరియు
ప్రకటించినగ్రంథములే ప్రమాణము లని వియమ మున్నచో గృహ్య
దేవతాయఁడు దానీవుత్తుఁడు కాఁ దని సాధించుచువుడు వారు ప్రక
టించిన గ్రంథములనే ప్రమాణములనుగా నిర్దిశించి రావుగాదు చేసి
సిద్ధాంత మడుగు వట్టను. కావలె వారు ప్రకటించినా కని యని
శ్వాసము నూచింపఁ దగదు.

దామానాయఁడు ఖడ్గనారాయణాది చిరుదములు వహించి
యుండె ననుటకు "చటులఖడ్గఖడ్గి సమకప్రసంగై" అను
ప్రమాణమును వ్రాసి "ఇట్టిచిరుదముల నాకాలమున ననేకులు
వహించుట యాచార మై యుండెను" అని వ్రాసినారు. ఇది దామా
నాయనిచరిత్రము పంధర్యానుసారముగఁ గూర్చి బతలే దనుటకు
హేతువు గాదు. ఇట్టిచిరుదములు లనేకులు వహించుటవలన దామా
నాయనిచిరుదవహన మయథార్థ మని యేర్పడదు. వారు వహించుట
వలన వీరికి గౌరవక్షురియు లేదు. అక్కాలమాన నీ చిరుదములను
దామానాయఁ డొక్కండే వహించుచుండె నని మైగ్రంథములలో
వ్రాయఁబడ లేదు.

"ఇంతకన్న వీరిచరిత్రము వ్రాయఁ బడలేదు" అని వ్రాసి
నారు. ఇది దామానాయనిచరిత్ర మపంధర్య మనుటకు హేతువు
కాదు. చారిచరిత్రము కవులకుఁ బూర్తిగఁ దెలియకయుండి యిటులు
వ్రాసియున్నారు. ఈవిషయము స్థలాంతరమున వివరించి యున్నాను.

ఇతఁ బ్రసాదాదిత్యనాయని గూర్చి వ్రాయుచున్నాడు.—
"దేవినాయని పుత్రులలో నీతఁడు ప్రసిద్ధుఁడుగాఁ జెప్పఁ బడియెను.
గణపతివలనఁ బ్రత్యుత్థానార్థాననాడులను ఇతఁడు లగు 76 గోత్రము

అనాదికులచే బ్రాహ్మణులు పెట్టించుకొనునట్టి మర్యాదను గాల్గొని పోయిన మనుచిరుదాభరణమును కాశిరాజపురాజు అనుచిరుదమును శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజములను బొందెను అని వ్రాయఁబడియున్నది గాని శత్రులెవ్వరో యెవ్వరితో ఏకు పోరాడిరో తెలిసి యుండలేదు ... ఇంతటిమహాశూరులనేకు లాతనికొలుపుకూటములో నుండఁగా నెల్ల రకు నవమావళంముగా నధానన మిచ్చి వారలచే మ్రొక్కింపఁ తేసె ననుట విరాధారమై పరిహాసాస్పదముగ నున్నది. * అని.

శత్రులెవ్వరో ఏ రెవ్వరితోఁ బోరాడిరో తెలిసి యుండక పోయినంతమాత్రమునఁ జరిత్ర మనందర్భముగఁ గూర్చఁ బడిన దని వ్రాయ వలనులేదు. పూర్వపూర్వచరిత్రములనుబట్టి సామాన్యకారముగ నట్లువ్రాయుట సంప్రదాయాగతము. 308 వేదీలో దాము * ఇట్లు మాండలికరాజులు గొందఱు చక్రవర్తినియొడఁ గల భయముచే మిన్నకుండినను రాజద్రోహులై దేవగిరి ప్రభువు లైన యాదపులతోడఁ గుటలు చేసి కుదకు యాదవులు దండెత్తి వచ్చునటులు చేసిరి " అని రావుగారు వ్రాసినారు. అదిగూడ ననందర్భమే కావలసి వచ్చును. అందును మాండలికరాజులెవరో రాజద్రోహులెవరో వ్రాయలేదుకదా! కాన నిదిచరిత్ర మనందర్భ మనుటకుఁ గారణము కాదు.

* ఇతనిన రాక్షసులును మెచ్చి యాగణవతి గొరివించి యుండు నుగాని యితనివంటిమహాశూరులనేకు లాతనికొలుపులో...పరిహాసాస్పదముగ నున్నది " అని వ్రాసినారు. ఆనందర్భమనుట కిదియే ముఖ్య నిదర్శనము.

కావున నిది విమర్శింపఁదగియున్నది. రావుగారి కవుల గౌరవ వదార్థమే తెలియలేదు. ప్రత్యక్షానాధాపనాదికము కదా యిచ్చుట.

గారవివచారము. తొలుత యుద్ధప్రాప్తాహారమున గురవతిదేవుడు
గలిచివచ్చినవారిని బ్రత్యక్షానార్థాననాదులచే గారవింతు ననియే
కదా చెప్పినవాడు. అచక్రమును నట్లు చెప్పి గల్గినవచ్చినరహిత
మతియొకనిధ మయినగారవ మొనరించినచో నదిగారవమని యెప్పుడు
నెంచడు. ఇంకను జక్రవర్తి తొలుత చాను నెలవిచ్చిన గారవము
న కర్మత లేదనియో మతియేమనియో యెంచి ప్రతిజ్ఞాతగారవమును
తేయక సామాన్యగారవము నొనరించె నని యనుకొందురు. అది
ప్రసాదాదిత్యనాయని కవమావకరముగఁ గూడ నుండును. చక్రవర్తి
సత్యసంధతయు లోపించును. దీవంజేసి యితడు లిట్టిఘోరరణప్రవృత్తి
యందుఁ జక్రవర్తిప్రాప్తాహార వాక్యములందు సంపూర్ణవిశ్వాసము లేక
వెనువీయుదురు. అందువలన వారిసామాన్యమునకుఁ గీడు మూఁడు
ను. ఇట్లు బహువచనములు సంభవించును. తొలుత గురవతిదేవుడు
చిక్కిరితగారవస్వరూపమును బ్రకటింపక యుండినచో వీరియూహ
కొంతవఱకు నిగ్గును. ప్రకటించియుండుటచే నది కొనసాగక పోవు
టయే కాక "గారవించి యుండును గాని యందఱకు సవమావకర
ముగ సర్థాననాదు లిచ్చునా?" అని వ్రాయుట యనిచారసిద్ధ మగు
చున్నది. కాఁబట్టి యర్థానవాదిసర్థానము చేసెననుట పరిహాసా
స్పద మున్నమాటయే పరిహాసాస్పదంబు. రాజనధులలోఁ బండితులప్రసం
గములందును మల్లులయుద్ధములందును కేత్రురాజుల పోరాటములం
దును ప్రాప్తాహారమువలె పణముల నుంచుటయు గారవనిశేషప్రదాన
ప్రతిజ్ఞలు నేయుటయు మున్నగునవి యిప్పటికిని బ్రసిద్ధము లై
యున్నవి. అందువలన నిరతుల కవమాన మిదియెంచరాదు. ఇంగ్లం
డులో లార్డులార్బర్న్ జోయకుయద్ధమున జయించి వచ్చినపుడు చక్ర
వర్తి అరవిగారవము లోకనిధితము. అయ్యది యిచ్చటివారి కెల్ల వఱ
మూలకత మని యిదివఱకు నెవ్వరు నెంచినవారు కాదు.

ఇక * నిరాధారమై వరిశాపాస్పదముగ నున్నది * అనుపది నిశ్చయించి అడుగు. ఆధారములన నెవ్వరి గ్రంథములూ ? శాసనములూ ? గ్రంథము లన్నచో బద్ధనాచార్యులైనాడులు పుష్కలముగఁ గలవు. శాసనము లన్నచో నదిలేకయున్న నెన్నియో ప్రసిద్ధక వివిబంధములు మూలంబడును. యెవ్వయెట్లైనను శాసనములే కావలయు ననియున్నచో యిన్నింతము. అనపోతానాచరియొక్క అయ్యనప్రసాది శాసనమున

* తస్య గోత్రా ద్యవేశాని ప్రసిద్ధా న్యంధ్రమంతలే
రేచర్లగోత్రం తే క్షేత్రం కాళియనృపార్పితక *

అది బ్రాహ్మణుడైన కాళియనృపార్పిత మనునది కాళిరాజపూజర అనుచిరుదమునకు మాటుగా శ్లోకమునఁ జేర్చఁబడినది. ఇందు 77 గోత్రముల తెలుపుటో రేచర్లగోత్రము పూజించఁబడిన దనఁగాఁ బైబ్రహ్మదాదిత్యునిచరిత్రమే కదా విషయ మగుచున్నది. కాన నీశాసనము పైచరిత్రమున కాధార మని యెంచఁదగి యున్నది. ప్రసాదాదిత్యనాథుఁడే యీచిరుదము నార్జించినవాఁడో యని యొకవేళ నందు శేషమో. ఎట్టిక్కాశసనమున లేతిరెడ్డి చిరుదములలో నిది లేక పోవుటయు ననపోతానాచరి యయ్యనప్రసాదశాసనములో సోమకుల వరకురామాదివ్యక్తచిరుదములనడుచు బ్రాహ్మణ వంశచిరుదముగా బ్రాహ్మణులయు వంశచరిత్రములలోఁ బ్రసాదాదిత్యనాథుఁ డార్జించినట్లు బ్రాహ్మణులయు మున్నగువానిచే నారంభి యీచిరుదము నార్జించినవాఁడని యొప్పునలసి యున్నది. కాన నీయాశ్శేషము రాదు.

ఇదియే ప్రత్యక్షానాది వకలగౌరవమునకు బోధకము. గణపతి వలన క్షేత్రచ్చరిత్రవ్యవముల నీరఁ డార్జించినవాడు కాత్రువనే యీకుటుంబమువారు వెలిగివచ్చురాయవిధుఁ డను చిరుదమును నహించుచున్నాఁడు.

ఇదియే మాచర్లలో వెలుగోటికిమ్మనాయనిభార్య లింగంబిక చాళుక్య శాసనమునః “శ్వేతచ్ఛత్రాధీశ్వరశ్చక్రగోత్ర పరిక్రమైవ” అని వ్రాయఁబడినది. ఇట్లు కాశీకిరాజపూజిత శ్వేతచ్ఛత్రాధీశ్వర అనుబిరుదము లకు శాసనప్రమాణములు చూపఁబడెను. ఈ శ్వేతచ్ఛత్రవిరుదవిషయము వెలుగోటివారివంశ చరిత్రమున 23-24 తరములవారిచరిత్రములలోఁ జూడఁదగి యున్నది. 76 గోత్రములవారు వీరికి మొక్కులిటుట ప్రసాదాదిత్యుఁ బొందించినది మొదల విప్పటివఱకు వీరి కుటుంబమర్యాదగా నుండిన దను విషయము 24 తరమువారి చరిత్రమునఁ జెలియవగు. అందు బరిగారుయోచమనాయనిగారి పట్టాభిషేక కాలమునఁ గాశీహస్తీపురము నై నబహదర్ వేంకటప్పనాయఁడుగారు మొదలగు 76 గోత్రములవారు గణపతి యొసంగినకులమర్యాదప్రకారము బరిగారుయోచమనాయనిగారికి మొక్కులిది నిలిచియుండి రనియు నపుడు బహదరు వేంకటప్పనాయఁడుగారికి మాత్రము పట్టాభిషేకమండపమున నాగ్నేయభాగమునఁ గూర్చుండుమర్యాద నిచ్చి రనియుఁ బరంపరగా వంశచరిత్రములందు వ్రాయఁబడుచున్నది. ఇట్లు వంశావళిలయందును జరిత్రగ్రంథములందును శిలాశాసనములందును గానవచ్చుచున్నప్రసాదాదిత్యనాయని గౌరవవృత్తాంతము నిరాధారమై పరిహాసాస్పద మని రావుగారు వ్రాయుటయే నిరాధారమై పరిహాసాస్పద మగుచున్నది.

“సీ. వీవున నోగ్గల్లు నేలురుద్రునిచేత

సందెయుఁ బెండెంబు నందినాఁడు.

అనంతద్యము నెత్తి “అందెయుఁ పెండెంబు గణపతిచేపునివలనఁ బొందెనని పైని చెప్పినదానికి విరుద్ధముగ రుద్ర దేవివలనఁ బొందెనని చెప్పుబడినది “ అని వ్రాసినాఁడు.

పైని గణపతి యందఁజూచుచును నొసంగ నని ప్రాణుల పడలేదు. "కాలిపెండేక మనుబిరుదాధరణమును" అనువానికే యాయర్థ మన్నచో దాని కాయర్థము కాదు. అగు నని యనుకొన్నను రుద్రదేవీవలన బిరుదముల వొందుట పై బిరుదముల కెట్లు విరుద్ధము. ఒకవూరి బహుమతిగా నొకరిచే మెసంగఁబడినయది మఱి యొకరిచేరఁగాని వారిచేతనేగాని మరల నొసంగఁబడుట విరుద్ధం బెట్లుగనునోతోచదు. రుద్రదేవి గణపతిజేవుఁ డిచ్చినవానికన్న వేఱు విధ మై యతిశయమైన యందె నిచ్చి యుండిన సుందవచ్చును గదా!

ఒకవేళ ఏత్రసాదాదిత్యుడు గణపతికాలమువనే యున్నవాఁడైనచో నపు డిది విరుద్ధం బగును. అట్లు కాక యీతఁడు రుద్రదేవి కాలమునఁ గూడ నున్నవాఁడు. ఈవిషయము రావుగారు గూడ వ్రాసియున్నారు. కావున వారియాక్షేపమున కవకాశము లేదు.

"వెలుగోటివారివంశచరిత్రమునందు గణపతిచక్రవర్తిచేతనర్థావగమును బొంది 76 వర్ష నాయకులచేతఁ బ్రణామములు పొందె నని చెప్పియుండఁగా రావువంశీయులచరిత్రములో

"సీ. భూరిజయుం డయి యోరుగంటికి రాఁగ

రుద్రమూర్తి ప్రతాపరుద్రవిభుఁడు

ఎదురుగా వచ్చియు హితుఁడవు నీ వంచు

భువరః ప్రసాదిత్యుఁ గొఁగిలింది

అని చెప్పఁబడి యుండుటచేత రుద్రవిభుఁ డనఁగా రుద్రదేవి యని యర్థము చేసికొనవలసినవత్తమున రుద్రదేవి యంతటిచక్రవర్తిని యెదురుగా వచ్చి ప్రసాదాదిత్యుని గొఁగిలిందుకొన్న దని చెప్పవలసి వచ్చును గదా! అది యెంతయునవ్యకరముగ నుండఁగలదో వేఱుగఁ జెప్ప నక్కఱలేదు" అని వ్రాసినారు.

సమర్థముతో దుద్రదేవిని బోధించుచు నున్నచో ననభ్యుత్థ మగు వసుట లేచెను. అది లేచు. "ప్రతాపరుద్రునిభుజు" అనుచు దుద్రదేవిని బోధించెను. నెనుకటివద్యమున "ఏపున నోస్సెలు నేలు రుద్రునిచేత" అని రుద్రపదము మూత్రమే యుండుటను బట్టియు బ్రహదాదిత్యుండు ప్రతాపరుద్రునికాలమున లేక దుద్రదేవికాలమున నుండుటను బట్టియు రుద్రదేవియందు రుద్రుఁ డనువ్రయోగము ప్రసిద్ధ మగుటనుబట్టియు నారుద్రపదము రుద్రదేవిబోధకమని వ్రాయఁ బడి యుండెను. అందువలన నిట వారు చూపినయనహ్యర్థప్రసారము ప్రాచీనులు కాలవిచారము చేయక యిట్లు వ్రాసియుండురని యెరిచి వెలుగోటివారి వంశచరిత్రకారు లాసీనము నెత్తికొన్నవారు కాదు. వారు కిల్లలమచ్చిబేరి రిడ్డి 1800 సంవత్సరమున గణపతిరాజ్య ప్రారంభ కాలమునను దత్తుత్తులగుప్రహదాదిత్యాదులు తత్రాజ్య మధ్యకాలమునను దుద్రాచారికారాజ్యకాలములోఁ గొంతవఱకును నుండినవారిని సిద్ధాంతముఁ జేసియున్నారు. తద్వంథోపాధారము 48 వ పేజీలో నీవిషయము తెలియ నగు. ఇట్లు వారు నిర్ణయించి యుండఁగా "వెలుగోటివారి వంశచరిత్రకారు లాప్రతాపరుద్రునికాలము గణపతిజేత్రుడని మార్చిరి. అట్టిమార్పు చేయుటకుఁ బ్రమాణ మేమియుఁ జూపినవారు కాదు. కనుకఁ బ్రహదాదిత్యనాయకు మొదటిప్రతాపరుద్రునికాలమున నుండెనో రుద్రదేవికాలమున నుండెనో యెవ్వరికిని తెలియదు." అని రావుగారు వ్రాయుట యవిచార మూలమని యేర్పడుచున్నది. వారు పైయుపాధారమునఁ బ్రహదాదిత్యుండు గణపతిరుద్రాచారికాలములలో నుండెననియు యందులోఁ జేతినాయనికాలమును బోధించు నెత్తికొక్కాసనము చరిత్రమును ప్రమాణము లనియు స్పష్టముగ వ్రాసియుండఁగా ప్రమాణ మేమియుఁ జూపినవారు కా రనియు నెవ్వరికిని తెలియ దనియు వ్రాయుట యంతగాక యింక నేమి యగును?

ఇదిగాక "అది కాలనిర్ణయమున కర్థము వచ్చు నది వెలు టివాగోరివంశచరిత్రకారులు" అని వ్రాయుటచే వారికిఁ గాలనిర్ణయ ప్రబలప్రమాణ మెద్దియో దొరికియుండి యది యర్థము వచ్చునని ప్రతాపరుద్రపదము ప్రథమప్రతాపరుద్రపరము కాదని వారు తలంచి యుండినట్లు రావుగారే వివరించియు "నెవ్వరికిని తెలియ" దని వ్రాయుట వింతగా నున్నది. తెలియ కుండినచోఁ బ్రతాపరుద్రునకు విదులుగా గణపతిదేవు నేలవూర్తురు ?

ఇదిగాక రిచ్యత్రిగంధములో "గణపతిదేవుడు పాండుల తోఁ జేసినయుద్ధములో బలము నీతనితమ్ముడు రుద్రనాయుడు" అని మొదలుగా వ్రాయుటచేతను రుద్రాంబికాకాలములో సీతఁ డుండి వల్లువ్రాయుట చేతను బ్రహ్మదాదిత్యుడు గణపతిరుద్రాంబికలకాలము లలో నుండె వని రావుగారికిఁ తెలిసి యున్నట్లే కదా! వెలుగోటి వారి వంశచరిత్రకారులకుఁ తెలిసియున్న బ్లిదివలెనే స్పష్టము. ఇట్లుండ నెవరికిఁ తెలియ దనువాఁత మిక్కిలి యవిచారములమీని తేటపడక పోదు. ఇంకయుఁ బై చరిత్రకారు లీపద్యమునె త్రికొనక యేయుండ నిదం తయు నకాండతాంశవములక్క నేలుకాదు.

ఇక రుద్రనాయనిఁ గూర్చి వ్రాయుచున్నారు. "రుద్రనాయుడు ప్రసిద్ధుఁ డైనవీరశిఖామణియై యుండవలయును. ఇతనికి రాయ విలాసుశంక మనువిరుదము ... పాండ్యగజేసరి కాకతిరాజ్యవతి స్థాపనాచార్య విరుదములు కలవని యాక్రిందిపద్యములోఁ తెప్పఁబడి నది. "వాలనివిక్రమస్ఫురణ...మెచ్చగఁ." కాకతిరాజ్యవతిస్థా పనాచార్యు లైనవా రొకరుద్రనాయుడు మాత్రమే కాక యనేకులు గలరు" అని.

ఇట రాయవిలాసుశంక మనువిరుదము అని వ్రాసినరావు వారి కంశపదము గూడ విరుదముటక మని బోధపడినయట్లున్నది.

ఈలియడము గలవా రలనకు లున్నా రనుదానికి తెనుగ బాహు నాయనిప్రస్తావమున సరియైన సమాధానము వ్రాయఁబడియెను. మఱియ “ పద్మ నాయకి మీరు లవకులు గణపతిచక్రవర్తికి విశ్వాన పాత్రులై భృత్యులుగనుండి యుద్ధములం నాటి తేటి నిజమొరులై కా కతిరాజ్య ప్రతిష్ఠాపకు లన్న భాతిని సంపాదించి రనుటకు పండియము లేదుగాని తక్కిన జాఖలలోనిమహావీరులై న పైన్యాధిపతులకంటె వీరే యుగగణ్యు లని కాకలేయచక్రవర్తు లందఱను విడిచి పెట్టి వీరలకే యర్హతనుబులిచ్చి సమ్మానించి రనుట యెంతమాత్రము విశ్వసింపఁ దగి నదిగాదు ” అని వ్రాసిపడియు దీనిచేతనే దత్తోత్తరంబు గొరవోదు.

ఇదిగాక ప్రసాదాదిగృహాయని చరితము వీమూఘరియం దన్వ యించి వ్రాయుట కెంత మూచితము గానియు గానిరాదు. గణపతి యర్హతనుబులిచ్చి సమ్మానించుట యాతనినే కదా ! తక్కినయుద్ధతి నట్లు గణపతి గౌరవించె నని యిదివఱకుఁ జరిత్రకారు లెవ్వరును వ్రాయ లేదు. పై పద్యములలో వీరలను గణపతి గౌరవించినట్లే లేదు. చర్వితచర్విప్రాయంబై నిస్సారమగు తక్కిన కోలాహలం బంతయు తెనుకవ్రాయఁబడిన గ్రంథముచేతనే సర స్తంబగుటచే వింతట విరమిం చుచున్నాడను.

శ్లో. ■ ప్రపథం పరకల్పితానవర్ణ
ప్రకటాహంకృతమార్జనైకదీక్షః
అయ మస్తు ముచే నదా బుధానాం
కలిరః కేవలమేవ శాశుకేన ■

ఇది పదియవప్రకరణముయొక్క విమర్శము.

ఆక్షేపనమాధ్యక్ష సంక్షరణము.

(1) ఆక్షేపము. వెలమశబ్దము వెల్లవైశబ్దము మొదలగువానినుండి పుట్టును, వీరిగట్టెడువారు మున్నగు నీమలను బోధించును.

సమాధానము. ఆ శబ్ద మెన్నింటివలనఁ బుట్టినను నెన్నియర్థములను బోధించినను వర్తిశబ్దభవము పద్మనాయకబోధక మిగుటకు బాధకము లేదు. 161-163

(2) ఆ. కమ్మవారినితె వెలమవారును మిశ్రవారివారు, గొల్లవారివారియుఁ బల్లెవారివారియు పక్షిక్షమను మీరు పుట్టినారు.

స. దీనిఁగి బ్రమాణములు చూపినవారుకారు, పేరులేనిచరిత్రములు ముహూర్తవి గ్రంథ శాసనములకు నుక్తమై నిలువఁజాలవు. 163-173

(3) ఆ. పల్లవులు కడన గులోధునై నిర్మాంతవాసులు గలవా రని చెప్పఁబడి యుండుటచేత వారే యాపద్దవాసులు, వీరును వెల్లవ మిలోధు లని వర్తశబ్దభవ మగువెలమశబ్దము వహించుచున్నారు.

స. ఈ ప్రత్యేకభిజ్ఞ నిరాధారంబై నిలువఁజాలదు. 173-176

(4) ఆ. లేకాననమలో వెలమనూర్లు అని తెలికతెగలో కొకతెగవాయుండి రని చెప్పటచే వెలమలు వారిలోను జేరియున్నారు.

స. వెలమనూర్లు అనుశబ్దములో నున్న వెలమ అనునక్షర సామ్యమునుబట్టి యందుఁ గూడ వెలమ లున్నారని యెంచుట సరిగాదు. వెనుక వెలమననము వర్తశబ్దమునుండియు వెల్లవైశబ్దమునుండియు నిష్పన్నమైన దని వ్రాసిన దసంగతం బగును. 176-178

(5) ఆ. పద్మనాయకులు కవలము వెలమలలోనుండి పుట్టినవారుగాఁ గనెనట్టును, వెలుగోటివారి కాపువారి వింకచరిత్రములలో నేమలమువా రనియఁగి తెప్పటకు వీలులేక అని వ్రాసఁబడినది.

స. దీనియర్థము రావుగారికి బోధపడ లేదు. దీనిపూర్వోక్తర సందర్భములు చూడక యిట్లు వ్రాసినారు. 178-181

(6) ఆ. కాపువంశముచరిత్రకారువఁ గూడ సంకయముతోచి పుట్టయఁగి తెప్పఁ జాలక అనుమానింపఁ బడుదురు అని వ్రాసి యున్నాఁడు.

స. దీనియర్థము రావుగారికి బొత్తిగఁ దెలియలేదు. 1803-యందు నిట వసుమావధము సంశయార్థకమని యెంచును. 181-198

(7) అ. పద్మనాభకచరిత్రములోని పద్మములవలన నీపద్మనాభములు మూత గలలో నుండి యేర్పడినవా రని స్పష్టపడఁ గలదు.

స. ఆపద్మములు పద్మనాభులనిందకై ప్రవర్తించినవికావు. కొండవీటిదండకవిలో వెలములు నీచకులమునా రని యాలోచింపఁబ్రాయించినందునకు వారే నీచకులమువారని చెప్పటకై ప్రవర్తించినవి. 198-205

(8) అ. పద్మనాభకచరిత్రకారుఁడు నీచకులము పవిత్ర మని తరువాతిగ్రంథమున ప్రాయము స్పష్టమౌ న్నాహతము.

స. వాస్తవముగ నై సమస్వయమును బట్టి వ్యాపారిదోషము కాదు. ప్రబలప్రమాణసంవాదముచే నిదియే గ్రాహ్యము. 205-208

(9) అ. విష్ణుపాదమునందు జనించుటచేత వీరికిఁ బద్మజలనియం బద్మనాభులనియు పేరువచ్చిన దనుటకగదు. తక్కినకూత్రులయం వాపదములేదు.

స. పద్మజితము యోగరూఢము. పద్మనాభుకళిందార్థ మిట్లు చెప్పలేదు. పద్మఁడు నాయకుఁడుగలవా రని తెడర్థము. 208-212

(10) అ. ఎంతనుందలుద్ది కైనను పద్మనాభకుల మన్నవోడనే పద్మనాభులుగఁ గలవాఁడనిపయోహ మని యర్థము కౌలపోదు.

స. కులపదమునకర్థము వీరు పరిశీలించినవారుకారు. 212-214

(11) అ. పద్మనాభులలో కుప్రస్థితు లైనకేవలవాడు చతుఃకులవార మని చెప్పకొని యుండఁగా వెలుగోటివాడు కావునాడు క్షత్రియులమని చెప్పకొన్నాడు.

స. పై వారు కూడ్రులలో నత్యుత్తముల మనియే ప్రాయోగి నారు. తనుపూర్వ లేనాఁడో క్షత్రియులుగా నుండి రని యాహాం చుట దీనికి విరుద్ధము కాదు. 214-216

(12) అ. కాకతివారో పథం క్షిణోజవయవతనః దమక గౌరవము గలిగి నది పద్మనాభులు తెచ్చకొన్నదికగదు. వారు క్షత్రియులు కారు. చతుఃకులు.

స. రాజాధిరాజ లేకులమువారలై నను వారిదోషం క్షిణోజవయవ గౌరవము. కాకతినారు క్షత్రియులేకాని చతుఃకుల పంథువులు కాదు. 216-227

(13) త. పద్మనాథుని దశరథమున రెడ్డిపంకికి మాతృకాక్షి అనుపద్యమును బట్టి పద్యరెడ్డితోఁ గలపొందికలమును సంపాదించుకొన్నవారని తేలవడఁగలదు. బ్రహ్మనాథుఁడు నిన్ను జాతివారీతోఁగలిసి భుజించినాఁడు.

ప. కొండలురెడ్లు మేము కుద్దమనెలమల మని చెప్పకొన్నాముండఁ గాకతీక్ష్ణునొద్దఁ బద్మనాథులు తామే పద్మనెలమలని తీర్మానము నొందినవిషయము గ్రంథకారుఁ డట్లు వర్ణించినాఁడు. బ్రహ్మనాథుఁడు మతవ్యాప్తికై వాఁడతోఁగలిసి భుజించినాఁడు. 228-233

(13) బ. క్షత్రియులమని చెప్పకొనెడిరాచవారును గొల్లఁవరికల్లులవిద్దలని చెప్పఁబడి యుండఁగా బద్మనాథుని లభికులమని చెప్పకొనుట పరిగాదు.

ప. వా గల్లుచెప్పకొన్నారని యిరురు లెవ్వరు నధికులమని చెప్పకొనఁగూడదా? పద్మనాథులు శూద్రులలో నధికులమని చెప్పకొన్నారు. హైహయులకన్న నధికుల మనిచెప్పకొనలేదు. 233-235

(14) త. పద్మనాథునిలో నిల్లవాడిత్యా, నిల్లనిల్లనేత్రా అనువిరుదములు గలవారు నెల్లభులు, గోపంగి నెరితలగుండుగండా అనువిరుదము గలవారు గోపంగులు. రెడ్డినాథునిచాక్షి అనువిరుదము గలవారు రెడ్డుల బ్రలలవైదులు. వీరితో ననేకులు మాతంగులు గోపంగులు నెలుమన్నెలు ములుమన్నెలు గలరు.

ప. ఇది స్వకపోలకల్పితమే కాని వేఱుగాదు. 235-240

(15) త. కామానాథుని ప్రభృతులదరిత్రములు పందర్భాసుసారముగ రచింపఁబడలేదు. వీరిలకుగూర్చి కావవాదిప్రమాణములేత్ర. పైనాడు ప్రకటించిన గ్రంథములే యాధారములుగా నున్నవి.

ప. వీరివిరుదయ మూలప్రకరణమున ప్రాయఁడగి యుండఁగా కావుగా రిటుఁ దెచ్చి త్రాయుటయే యసందర్భము గాని పై వాదితరత్రము లసందర్భములు గావు. కావనములు లేనిచరిత్రము లప్రమాణము లన్నచోఁ బల్నాటివీరిచరిత్రాదు లదుగుఁ బట్టాను. వారు ప్రకటించినకావనగ్రంథాదు లవిశ్వసనీయము లన్నచోఁ గృష్ణరాయఁడు క్షత్రియుఁ డని తాము చేసినసిద్ధాంతము మూలఁబడును. 240-253

ఇది యాక్షేపసమాధానసంగ్రహము.

జయశంకర్ అండ్ కో—విశాఖపట్టణము.

అద్యులారా,

జయశంకర్ అండ్ కో కంపెనీని నా మామగారైన ఉప్పల కీశో వీరన్న శ్రేష్ఠిగారు 1906వ సంవత్సరమునుండి 1940వ సంవత్సరం వరకు మదరాసులో నడిపించిరి. అటుపిమ్మట నా భర్తగారగు ఉప్పల కీశో ఎలిరాజుగారు బెజవాడలో యంత్రవరకు బరిపి యిటీవల కాలము చేసి నందున పరిస్థితుల సనుసరించి జయశంకర్ అండ్ కో కంపెనీని యీ క్రింది చిరునామాకు మూర్ఖ బడినది ఈ కంపెనీలో నరసమైన వెలలకు దొరకు అమూల్యమైన ఎన్నో గ్రంథములను యీ క్రింద చెప్పబడినవి యు యింకాయితరములై యీ ఉపయోగ కరమైన పుస్తకములు అనేకము లు గలవు దయచేసి కోరువారు యీ క్రింది చిరునామావద్ద తెలుసు కొనవచ్చును.

పురాణములు :- ఆగ్నేయపురాణము, కల్కిపురాణము, బాలరామాయణములు, మత్స్యపురాణము, యింకా ఇతరములు.

వైదిక గ్రంథములు :- ఆర్థిక మంత్రములు, 360 ప్రశ్నములు, ఋగ్వేద సంద్యావందనములు, నిత్యకర్మాప్తకము, యాజుష ప్రయోగ చింతామణి, దుద్రహమకచమకము, సూర్యసమస్తారము యి.

ధర్మశాస్త్రములు :- నిర్ణయసింధు, తిర్వగప్రదీపిక, శాంతిమలాకరము ఇంకా ఇతరములు.

స్తోత్రములు :- కృష్ణలీలాతరంగిణి, కృష్ణకర్ణామృతము, దేవీస్తోత్రకదంబము, తిరువాయ్మొళి, భానామృతము, నీతి శాస్త్రము, మోముక్షుపడి, రామ కర్ణామృతము ఇంకా యితరములు.

సహస్రీ నామములు :- అష్టోత్తర శతనవావ్రీ నామకదంబము, అన్నపూర్ణ, అంబనేయ, రామ, లక్ష్మీ, లలితా వగైరా.

దండకములు :- దండకశ్రయము, రామ, కృష్ణ, శివ వగైరా.

నక్షత్రమాలికలు :- నైషధ నక్షత్రమాలిక, జాన పౌనూనాంబ వగైరా.

చిరునామా :- ఉప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ షెల్టర్ అండ్ పబ్లిషర్.

జయశంకర్ అండ్ కో కంపెనీ; 18/79, బొడ్డురామయ్యగారి సందు;

బురువేలు, విశాఖపట్టణము.

మంత్ర తంత్రములు:- మంత్ర రక్షా కరములు, మఘయా
మంత్రములు, నమ్మోహన శాస్త్రము, సకలమంత్రోపాసనక్రమము వగైరా.

వేదాంతములు:- సీతారామాంజనేయ సంవాదము, శుష్క
వేదాంత తమోభాస్కరము, బ్రహ్మవిద్య, వైవర్ధనవసీతము, భగవద్గీత,
ముముక్షుసంకల్పము, భంహుసేన్ దాసు తత్వములు, వేమనపద్యములు, శివగీత,
సుబ్రహ్మణ్య వర్ణి వగైరా.

ఉపనిషత్తులు:- కొలది రకములు.

సంస్కృతకావ్యములు, నాటకములు:- సీతాశ్ర
ములు, భర్తృహరి సుభాషితము, రఘువంశము ఇంకా ఇతరములు.

వాణికరణము, ఆలంకారము:- శబ్దమండరి వగైరా.

నిఘంటువులు, అమరము:- ఆంధ్రనామ సంగ్రహము,
ఆంధ్రీపదపారిజాతము, గురుబాలప్రభోధిక వగైరా.

ఆంధ్రీగీంధములు:- అపూర్వ సంఘసంస్కరణము, భార
తము, భాగవతము, రామాయణము, గుప్త భావవృద్ధిపిక, చాటుపద్య మణిమం
జరి, శృంగారకంఠాబరణము, శృంగార రసాలవాలము, శృంగార సావిత్రి ముద్ర

శతకములు:- విచిత్రాదర్శ శతకము, కన్యకాంబరారావళి, కాళ
సుందర్యనామ అను శ్రీ తిరువతి వెంకటేశ్వర శతకము, పెద్దచ్చు శతకములు,
తీర్థ భాగ్యర్థ శతకములు వగైరా.

కథలు, వచనములు:- విజయైక కాశీమణి కథలు, కాశీ
కామేశ్వర యాత్రాదర్శనము, తెనాలిరామలింగని వింత కథలు, నలుగురు వీ
ర కథలు, మదనకామరాజు కథలు మొదలగు చాలా రకములు గలవు.

నవలలు:- అనురాగవిపాకము, సుకీలామైనావతి, రాజమండ్రి,
బెజవాడ, చెన్నపట్నము వగైరాలు ఎన్నో వందల నవలలు గలవు.

జీవిత చరిత్రములు:- ఆసియాఖండ విజ్ఞాన రహస్యములు,
వేదనాయకుల చరిత్రలు వగైరా.

ఆనందమయములు:- పడకటింటి రహస్యాలు, పరిపరి కుతూ
హల రహస్యములు వగైరా.

దిరునామా:- ఉప్పల లక్ష్మీకాంతస్వామి, బుక్ సెల్లర్ అండు వల్లివర.
బయ్యశంకర్ అండు శంపెని; 18/79, బొడ్డు రామయ్యగారి సందు;
బుద్ధుపేట, విశాఖపట్నము.

ద్రామాలు:- బలితపల్లి, పానుగంటి, రామనారాయణ, చక్కావ నలు, కోలాచల, చిలకమర్తి, ద్రోణరాజు, చెన్నపట్నం, కాకినాడ, బెజవా రాజమండ్రి వగైరా ప్రాంతముల ఎన్నో వందల ద్రామాలుకలవు.

కీర్తనలు:- అడ్యాత్మరామాయణము, కలీరుదామ, భగవన్నామ, రామదామ, హరిభజన, హరినామ వగైరా కీర్తనలు.

హరికథలు:- అనూహ, చంక్రహాస, సావిత్రి, పెద్దదామ, ధర్మాంగక వగైరాలు.

నాటకములు:- ధర్మాంగక, మైరావణి, సంతసీలారు, పోలాదలు, వీరభద్ర, రామ నాటకములు వగైరాలు.

పదములు:- శుశ్లాఘకం, గంగావివాహము, వెంకటపాత్యం, శారదరామాయణము మొదలగునవి.

బంగంకథలు:- కాంభోజి, కామమృ, బొప్పిలి, బాలనాగవ, కమ్మరి గుండయ్య వగైరా.

యక్షగానములు:- కపటవేశ్య నాటకము, ధర్మాంగక గరుడాచలము వగైరా.

పాటలు:- ఊర్మిభాజన, తులసీగోవిందము, పడవపాట, మేలులు పులులు, విచిత్రీ విడికథ నవాలు, లడ్డూ, పోడి నంవాదం చెన్నపట్నం, కాకినాడ, రాజమండ్రి, మొదలగునవి.

ద్వీపదలు:- బాలభాగవతము, పంచరిత్ర, వగైరాలు.

సంగీతములు:- గాయనగాయనీయ పారిజాతము, సంగీతసర్వ, పారవంగ్రహము, గావవిధ్యావినోదిని, గట్టుపల్లివారివి మొదలగునవి.

వైద్య గ్రంథములు:- బాహుటము, చింతామణి, ప్రసిద్ధలం యోగపదయోగములు, వైద్యనిఘంటువులు, శుశ్రూతకారీకస్తానం చెన్నపట్నం రాజమండ్రి, బెజవాడ రెదితర ప్రాంతముల వైద్య గ్రంథములు చాలకలవు.

జ్యోతిషగ్రంథములు:- కాలచక్రం, బృహజ్జాతకం, చెన్నపట్నం బెజవాడ, రాజమండ్రి, కాకినాడ రెదితర ప్రాంతముల వగైరా ఎన్నోకలవు.

అట్లు, పాశ్చాత్రములు, ఛాంద్సలు, వర్తక మర్కములు మొదలగునవి.

చిరునామా:- ఉప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ సెల్లర్ అండు పబ్లిషర్.
జయశంకర్ అండు కంపెని; 18/79, బొడ్డురామయ్యగారి నందు;
బుద్ధపేట, విశాఖపట్నము.

అక్షరము	2-0-0	గజ 0-0-0	వేదాంత భక్తి కీర్తనలు	0-1-0
అక్షరము	1-0-0	గజ 1-8-0	యాజ్ఞవల్క్యేయ చింతామణి	2-0-0
సప్తాదీవిక అను మతయూత ప్రశ్నలు			ప్రతిచూడామణి	2-0-0
		వెల 5-0-0	నకల మంత్రోపాసనకళామము	0-6-0
అక్షర విజ్ఞానమను పుట్టుమచ్చల			దేవీస్తోత్రకదంబము	0-8-0
ఫలము	0-8-0		శివస్తోత్రామృతం	0-4-0
అక్షరమచవి ప్రశ్న శాస్త్రము	0-8-0		కవిచాడప్ప శతకం	0-2-0
కయోగ రత్నాకరము	2-0-0		కల్కిపురాణము	0-12-0, 1-4-0
శ్రుత శాగీరస్తానము	2-8-0		తెనాలిరామలింగని కథలు	0-4-0
శ్మశాస్త్రము	0-8-0		రంగదాసు భజన కీర్తనలు	0-4-0
శ్మశ్చక రత్నావళి	0-6-0		సుకీల మైనావళి	0-8-0
హదేవ పశుచికిత్స	0-6-0		మరకతవల్లి	0-10-0
శ్మశ్చ శతశ్లోక	0-4-0, 0-6-0		శమంతనేన	0-4-0
మహాన మంజరి	0-8-0		దొరికితివిరా దొంగ	0-8-0
శివదానము శాస్త్రర్యం	0-4-0		నేనే దొంగను	0-8-0
శివదానము	0-4-0		విషాద వానంతిక	0-6-0
శివదానము	0-2-0		వలపుల మడుగు	0-4-0
శ్మశ్చ వేదాంత తమోభాస్ర రము	2-0-0		శక్యంతల జనన నాటకం	0-8-0
కారామాంజనేయ పంచాదము			వైకుంఠ మహాత్మ్యం	0-8-0
రంగ శేషచలకాస్త్రిగారి ఆంధ్రటికా			ఉమాశర్వాణం బాణానురయుద్ధం	0-12-0
శాస్త్రర్య విశేషార్థ సమన్వితము			కవలవేశ్యా నాటకం	0-10-0
వెల 3-8-0 గజ 6-0-0			మైరావణ నాటకం	0-8-0
వల్యనవసీతము	5-8-0		ధర్మాంగద నాటకం (పాల్కుట్ల)	0-6-0
శ్మశ్చనామృతం	0-6-0		ఉమా నాటకం (తిరునగరు)	0-4-0
స్వామీనాశాస్త్రము అండు అద్భుత			వీరభద్ర నాటకం త్వరకవి	0-10-0
కాజము	1-8-0		పడకటింటి రహస్యాలు	1-0-0
శ్మశ్చనన చక్రము	0-4-0		ఇంకా అనేక కళములు గలవు.	

కాలమానవరిస్తే తుల సనుసరించి ధడలు మారుచుండును.

విరునామా:— ఉప్పల లక్ష్మీకాంతమ్మ, బుక్ సెల్లర్ అండు పల్లివర.
జయశంకర్ అండు కంపెని; 18/79, బొడ్డు రామయ్యగారి నందు;
National Library, మద్రాసు, విశాఖపట్నము.

Calcutta-27.

సవిన ప్రింట్రింగ్, విశాఖపట్నం.